

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SÖZLÜ
TARİH DENEYİMLERİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BAYRAMLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRAH CABUL

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

ARALIK 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SÖZLÜ
TARİH DENEYİMLERİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BAYRAMLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRAH CABUL

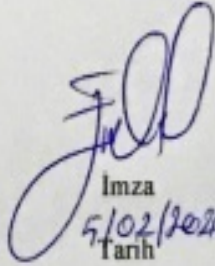
DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

ARALIK 2019

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza
5/02/2020
Tarih

Emrah CABUL

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

“Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sözlü Tarih Deneyimleri: Geçmişten Günümüze Bayramlar” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Betül BATIR

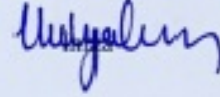
Üye

Doç Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN

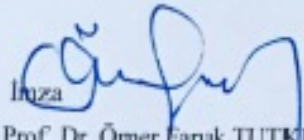

Üye

Dr. Öğretim Üyesi Hülya ÇELİK

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü

İTHAF

*Sevgili eşim Buse CABUL,
oğlum Ekin Uraz CABUL'a...*

ÖNSÖZ

Eğitim alanında öğrenme ve öğretme süreci açısından bakıldığında bireysel farklılıklar en çok vurgulanan değişkenler arasında yer almaktadır. Hiçbir öğrenci benzer değildir. Öğrenciler altyapıları, güçlü ve zayıf yanları, ilgileri, sorumluluk alma düzeyleri, istekleri, beklentileri, çalışma düzenleri, motivasyonları ve düşünme stilleri gibi farklı birçok özelliğe sahiptirler.

Bireysel farklılıklara sebep olan değişkenlere bakıldığında, kişinin içinde yaşadığı toplum, sosyoekonomik düzey, kültür, cinsiyet ve zekâ olarak ifade edilmektedir. Bireyler içinde yaşadıkları topluluğun gelenek ve göreneklerinden, tutum ve beklentilerinden etkilenirler ve farklı davranış, düşünce ve tutumlar geliştirirler. Bu yüzden ki, bireyin içinde doğup büyüdüğü kültür önemli bir yere sahiptir. Her toplumun ortak bir kültürü vardır. Ancak aynı toplum içinde insan toplulukları ortak geçmişleri, yaşadıkları bölge, ekonomik uğraş alanları ve sosyoekonomik statülerine göre farklı kültürler geliştirmektedirler. Farklı kültürlerin bir araya gelerek oluşturduğu bu yapı, eğitim alanında çok kültürlülük perspektifi içinde incelenmektedir. Sosyal bilgiler dersi de bu kültürel benzerlik ve farklılıkları en yoğun bulabildiğimiz derslerdendir. Kültürel özelliklerimizden olan bayramlar da bu yoğunluğun bir parçasıdır ve sosyal bilgiler dersi bağlamında incelenebilir. Bu çalışmanın konusu olan geçmişten günümüze bayramlar, ortaokul öğrencilerinin sözlü tarih deneyimleri bağlamında incelenmiştir.

Yaptığım bu çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen, tez yazımı ve ders sürecinde rehber olmakla birlikte büyük bir destekleyici olan, mesai saatleri dışında da kendi zamanından ayırarak büyük bir zaman harcayan değerli Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK' e sonsuz teşekkür ederim. Tanışmaktan dolayı memnuniyet duyduğum, çalışmamın gelişmesi ve alana katkı sağlaması açısından dönüt, düzeltme ve yeni fikirler veren jüri üyesi Doç. Dr. Betül BATIR ve kendisinden ders almaktan onur duyduğum Doç. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN hocalarıma teşekkür ederim. Dört yıllık yüksek lisans çalışmalarım boyunca büyük bir sabır gösteren, her daim yardımcı olan sevgili eşim Buse CABUL' a ve çalışmamı bitirme konusunda en etkili destekçim olan biricik oğlum Ekin Uraz CABUL' a sonsuz teşekkür ediyorum.

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SÖZLÜ TARİH DENEYİMLERİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BAYRAMLAR

Emrah CABUL, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK

Sakarya Üniversitesi, 2019

Eğitim beşikten mezara kadar devam eden bir süreçtir. Okullar ise eğitimin düzenli ve planlı bir şekilde verildiği, eğitimin faydalarının en üst düzeyde alındığı bir çatıdır. Okullarda verilen eğitimin temel amaçlarından biri iyi bir vatandaş yetiştirerek vatan ve millet sevgisi ile devletine bağlı bireylerin gelişimini sağlamaktır. Sosyal bilgiler dersi sayesinde bu amacı en iyi bir şekilde sağlamaya çalışan okullar ve eğitim sistemi iyi birer vatandaş, devletine ve milletine layık bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Sosyal bilgiler dersi ile öğrenci tarihini ve çevresini öğrenirken çeşitli yöntemler ve ilkeler kullanılır ki öğrencinin bilgisi kalıcı ve anlamlı hale gelsin. Hiçbir yöntem veya ilke bir diğerinden üstün veya kötü olmamakla birlikte araştırmacılar her zaman bilginin kalıcı hale gelmesi adına yeni yol ve yöntemler önermektedirler. Bu yöntemlerden biri olan sözlü tarih yöntemi de eğitim araştırmalarında kullanılırken bilgiyi kalıcı hale getirmeyi, tarihi sınıfa olabildiğince gerçekçi aktarmayı, araştırmacıyı veya uygulayıcıyı bir tarihçi yapmayı amaçlamaktadır. Bu hedefe bağlı olarak düşünüldüğünde çalışmanın amacı beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersi Kültür ve Miras öğrenme alanında bulunan bayramların, geçmişten günümüze değişimini ve sürekliliğini sözlü tarih perspektifi ile incelemek ve değerlendirmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenin kullanıldığı bu araştırmada çalışma grubunu 2019/2020 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde bulunan bir devlet ortaokulunda beşinci sınıfa devam 23 öğrenci kişilik öğrenci grubu (üçüncü kuşak), onların anne/babaları (ikinci kuşak) ve anneanne/babaanne/dedeleri (birinci kuşak) oluşturmuştur. Veriler öğrencilerin aileleri ile yaptıkları sözlü tarih görüşme formları ve bireysel görüşme formlarından elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır: Bayramlar değişime uğramaktadır ve değişimin yönü genel itibarıyla olumsuzdur. Bayramlarda ziyaretler, el öpme, birlikte olma, şeker toplama gibi kültürümüzün önemli öğeleri etkinliğini yitirmektedir. Bayram hazırlıkları, bayram öncesi temizlik, bayram için yemek ve tatlı yapma geleneği hala etkin bir şekilde yaşatılmaktadır.

Değişen unsurlarla birlikte tatile çıkma, sosyal medya ile bayram kutlama gibi alışkanlıkların da günümüzde bayram kültürümüze dahil olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan sözlü tarih uygulaması ile öğrencilerin aile tarihlerine ve geçmişe olan meraklarının artmış olduğu, bu uygulamayı yaparken de duygusal olarak mutlu oldukları görülmüştür. Öğrencilerin uyguladıkları sözlü tarih yöntemine ilişkin genellikle olumlu bir tavır aldıkları, ailelerinin geçmişini öğrenirken geçmişte bayramların nasıl kutlandığına dair fikir sahibi oldukları, sözlü tarihin neşeli bir etkinlik olduğu ve bu özelliklerin onlar açısından olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözlü tarih, sosyal bilgiler, eğitim, bayram

ABSTRACT

ORAL HISTORY EXPERIENCES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN SOCIAL STUDIES COURSE: FESTIVALS FROM PAST TO PRESENT

Emrah CABUL, Master Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hülya ÇELİK

Sakarya University, 2019

Education is a process from cradle to grave. On the other hand, schools are the institutions where education is provided regularly and in a planned way and education is provided at the highest quality. One of the main objectives of the education given in schools is to ensure the development of individuals who are loyal to the state by raising their love for their native land and nation. It is aimed to educate students as good citizens and individuals worthy of their nation within the scope of social studies course through schools and education systems. In a social studies course, various methods and principles are used to aim to teach their history and environment to make their knowledge permanent and meaningful. While there are no method or principle is better or worse than the others, researchers are always in the quest to find new ways and methods to make knowledge permanent. Oral history, which is one of these methods, is also used in educational research and aims to make the information permanent, quote the history as realistically as possible and make the researcher or practitioner a history expert. Towards these perspectives, the purpose of this study is to examine and evaluate the differences of Cultural Characteristics through with oral history method through the subject of under the unit of Culture and Heritage in Social Studied lesson of 5th-grade students. Phenomenological design was used in this study that is one of the qualitative research methods. This study group consisted of 23 students in 5th grade in the 2019/2020 academic year and their parents and grandparents. Data collection was done by oral history interview forms and individual interview forms with the families of the students. The data obtained from the interview were evaluated with descriptive analysis. As a result of the research, it has been found that holidays have changed negatively but some of the important elements of our culture such as visitings, hand-kissing, living together and gathering sugar still exist. As a result of the research, it has been determined that holidays have changed negatively but some of the important elements of our culture such as visits, kissing-hands, living together and collecting sugar are no longer implemented. It was concluded that the

tradition of preparing for the feast, cleaning before the feast, cooking dinner and dessert for the feast is continuing. Today, it is concluded that there are habits such as holidays, social media and celebration with changing elements in our holiday culture.

Keywords: Oral history, social studies, education, festival

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	ii
İTHAF	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi	5
1.4. Alt Problemler	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM II	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	7
2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değişim ve Sürekliliği Algılama	7
2.1.2. Bayram.....	10
2.1.3. Sözlü Tarih	10
2.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih	13
2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Kullanımının Faydaları	15
2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Kullanımının Sınırlılıkları	17

2.2. İlgili Araştırmalar	18
BÖLÜM III.....	31
YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli.....	31
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri	32
3.4. Verilerin Analizi	34
3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	34
BÖLÜM IV.....	36
BULGULAR	36
4.1. Birinci ve İkinci Kuşağın Unutamadıkları Bayram Anılarına İlişkin Görüşleri	36
4.2. Yetişilen Aile Ortamına İlişkin Görüşler.....	37
4.3. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Algılarına İlişkin Görüşleri	38
4.4. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Hazırlıklarına İlişkin Görüşleri	40
4.5. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Yemekleri Bayram Hediyeleri ve Bayram Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri	42
4.6. Birinci ve İkinci Kuşağın Komşu ve Akrabalarla Kutlamalara İlişkin Görüşleri	44
4.7. Birinci ve İkinci Kuşağın Geçmişten Günümüze Bayramların Değişimine İlişkin Görüşleri	47
4.8. Öğrencilerin Aile Geçmişlerine İlişkin Görüşleri	49
4.9. Öğrencilerin Bayramların Karşılaştırılmasına İlişkin Görüşler.....	50
4.10. Öğrencilerin Gelecekteki Bayramlara İlişkin Görüşleri.....	53
4.11. Öğrencilerin Yapılan Sözlü Tarih Uygulamasına İlişkin Duyguları	54
4.12. Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri	56
4.13. Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasıyla Neler Kazandıklarına İlişkin Görüşleri	57
BÖLÜM V	59

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	59
5.1. Sonuç ve Tartışma	59
5.1.1. Ortaokul Öğrencilerinin Yaptıkları Sözlü Tarih Uygulaması ile Ulaştığı Dini Bayramlara İlişkin Sonuçlar	59
5.1.2. Ortaokul Öğrencilerinin Yaptıkları Sözlü Tarih Uygulamasına Ait Görüşlere İlişkin Sonuçlar	61
5.1.3. Tartışma	63
5.2. Öneriler.....	67
KAYNAKLAR.....	68
EKLER	74
ÖZGEÇMİŞ.....	79

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Yetişilen Aile Ortamına İlişkin Görüşler	37
Tablo 2 Birinci ve İkinci Kuşanın Bayram Algılarına İlişkin Görüşleri	39
Tablo 3 Birinci ve İkinci Kuşanın Bayram Hazırlıklarına İlişkin Görüşleri	41
Tablo 4 Birinci ve İkinci Kuşanın Bayram Yemekleri Bayram Hediyeleeri ve Bayram Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri	42
Tablo 5 Birinci ve İkinci Kuşanın Komşu ve Akrabalarla Kutlamalara İlişkin Görüşleri ..	45
Tablo 6 Birinci ve İkinci Kuşanın Geçmişten Günümüze Bayramların Değişimine İlişkin Görüşleri	47
Tablo 7 Öğrencilerin Aile Geçmişlerine İlişkin Görüşleri	49
Tablo 8 Öğrencilerin Bayramların Karşılaştırılmasına İlişkin Görüşler	51
Tablo 9 Öğrencilerin Gelecekteki Bayramlara İlişkin Görüşleri.....	53
Tablo 10 Öğrencilerin Yapılan Sözlü Tarih Uygulamasına İlişkin Duyguları.....	55
Tablo 11 Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasının Olumlu Ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri	56
Tablo 12 Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasıyla Neler Kazandıklarına İlişkin Görüşleri	58

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1	36
Fotoğraf 2	40
Fotoğraf 3	40
Fotoğraf 4	46
Fotoğraf 5	46
Fotoğraf 6	48
Fotoğraf 7	52
Fotoğraf 8	53
Fotoğraf 9	56
Fotoğraf 10	57
Fotoğraf 11	58

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

Akt: Aktaran

Bkz: Bakınız

Birinci Kuşak: Anneanne/Babaanne/Dede

İkinci Kuşak: Anne/Baba

Üçüncü Kuşak: Öğrenci

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim kurumları, görev ve sorumluluğunu bilen, demokratik, katılımcı birey yetiştirmeyi amaçlar. Bu değerlerin çocuklara aşılandığı derslerin başında ise, ilkökul ve ortaokul döneminde alınan hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri gelmektedir. Çünkü sosyal bilgiler, beşerî bilimlerden ve sosyal bilimleri besleyen tarih, coğrafya gibi alanlardan yararlanan ve insanı demokratik değerlerle yetiştirmeyi amaçlayan geniş bir disiplindir (Doğanay, 2004 s. 17). Sosyal bilgiler aynı zamanda, insana içinde bulunduğu toplumu anlatan, kültürünü kazandıran, bugün ve gelecek ile bağlantı kurarak, milli bilince etki eden, özel bir derstir (Keçe ve Merey, 2011 s.118).

Özellikle tarih, geçmişte yaşanan olayları, neden-sonuç ilişkisine dayandırarak anlatan bir bilimdir. Tarih aynı zamanda bugünü ve geleceği içine alarak, durağanlaşmayan, zaman geçtikçe de akmaya devam eden bir süreçtir (Keçe, 2009 s. 11). Dolayısıyla öğrencilerin, yaşadıkları toplumu iyi tanımaları, geçmişlerini bilmeleri ve kültürlerinin farkına varmaları için, tarih, sosyal bilimlerin içinde öğrenilmesi gereken bir alandır.

Sosyal bilgilerin de tarihi içine alan bir tarafı olduğundan, öğrencilerin, geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki ilişkiyi iyi kurmaları; bunun için tarihsel sorgulama becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü önemli olan öğrencilerin tarihsel olayları kronolojik sıra içinde ezbere bilmeleri değil; bilgiyi kullanarak, olayların nasıl ve neden meydana geldiğini sorgulayarak, keşfetmeleridir.

Sosyal bilgiler ve özellikle tarih konularının öğretimiyle ilgili ülkemizde birçok araştırma yapılmış; yapılan araştırmalarda tarihi olayların kronolojik biçimde öğretilmeye çalışılması, ders kitaplarının sıkıcı olması, öğretmenlerin ezbere dayalı anlayışı gibi durumlara eleştiri getirilmiştir (Aykaç ve Başar, 2005 s.343-361). Bu durum, araştırmacıları, “Tarihi nasıl sevdirecek öğretebiliriz?”, “Öğrencileri düşünmeye ve muhakeme etmeye nasıl yönlendirebiliriz?” gibi soruları sormaya yöneltmiştir.

Değişim, sürekli. Bu yüzden sürekliliği algılamak, sosyal bilimler dersleri için de geçerlidir. Yeni arayışlar, öğretim programlarının değişmesine, yeni öğretim tekniklerinin

geliştirilmesine ve uygulanmasını sağlamaya başlamıştır. Aslında tüm bu gelişmeler, “öğrenci merkezli öğretim” kavramının önemini bir kere daha ortaya koymuştur (Gökkaya ve Yeşilbursa,2009, s.484).

Ülkemizde sosyal bilgiler alanını içine alacak şekilde öğretim programlarında öğrenci merkezli köklü değişimler 2004 yılı itibariyle başlamış, mevcut öğretim programları 2018 yılında güncellenmiştir. Özellikle küresel sorunlara karşı fikir sahibi olmak, teknolojik gelişmelere uyum sağlamak, ulusal kültür zenginliğimizin farkına varmak düşüncesiyle, sosyal bilgiler öğretimi yeniden şekillenmeye başlamıştır (Avcı ve Öner, 2015, s.108).

2018 yılında oluşturulan yeni program ile de derslerin öğrenci merkezli olması, öğrenmeyi vurgulaması ve öğrenme sorumluluğu taşıyan öğrencilerin yetişmesini amaçlanmıştır (MEB, 2018, URL 1).

Yeni program bu amaçlara göre şekillenirken sosyal bilgiler öğretiminde, bilgi edinmenin yanı sıra, öğrenci merkezli aktivitelerle keşfetmeyi sağlayan, öğrencileri sorgulamaya, düşünmeye ve araştırma yapmaya yönelten ve yol gösteren bir yaklaşım vardır. Bu yaklaşım, değişim ve sürekliliği algılama anlamında, öğrencinin çevresiyle de etkileşimini sağlayan, beceriyi dengeleyen bir öğretim temeli amaçlamıştır (Doğan, 2008, s.2).

Öğrencilere sosyal bilgileri sevdirmenin ve tarih bilincini vermenin en iyi yolu, geçmiş ile bugün arasında ilişki kurmalarını onlara öğretmektir. Bu anlamda tarihe yeni bir bakış açısı kazandırılması gerekir. Kendi tarihimizi araştırmak ve öğretmek amacıyla yapılacak çalışmalardan biri de sözlü tarih yöntemidir. Bu yöntem, günümüz tarihçisi açısından hem içinde bulunduğu yüzyılı anlamak adına sarf edeceği çaba, hem de geçmişe dair bilginin yeniden yapılandırmasında nasıl bir etkinlik izleyeceğine dair bir anlayış kazandırmış olacaktır (Metin, 2002, s.288). Ayrıca öğrencilerin tarihi mekânlarda yaşamış ve tecrübe edinmiş kişileri dinlemeleri de onların muhakeme etmesini kolaylaştıracak, tarihte yaşanan olayları daha kolay hatırlatarak, öğrenme sürecini hızlandıracaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına bakıldığında, sosyal bilgiler dersinin bilgi, beceri ve tutum kazandırması gereken temel bir ders olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda, halen ülkemizde birçok eğitim kurumunda sosyal bilgiler derslerinin, bilgi temelli öğretildiği tespit edilmiştir (Karadeniz, 2019). Ancak günümüzde bilgiye bakış, değişmiş durumdadır. Artık ezbere dayanan süreç değil; bilgiyi kullanabilme ve sorgulama ilişkisini amaçlayan değişim ve sürekliliği algılama önemlidir.

Sosyal bilgiler öğretim programının 2018 yılında yayınlanan son halinde de öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılaması amaçlanmıştır (MEB 2018, URL 1). “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri” sosyal bilgiler öğretim programının özel amaçları içinde yer alırken öğrencilerin milli şuurunu aktif kılmayı ve şartlar ne olursa olsun bu şuurunu koruyup gelecek kuşaklara aktarabilmeyi amaçlamıştır. Bu vesileyle de milli ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını hedefleyen program, bu değerler ile evrensel değerleri bütünleştirmeyi de gerekli görmektedir. Yine sosyal bilgiler programı göz önüne alındığında millî ve dinî bayramlardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve milli bilinçlerini geliştirmek dikkat edilmesi gereken hususlar arasında alınmış ve her bir öğrenci için bu değerlerin aktarılması ve öğretilmesi önemli kılınmıştır. Sosyal bilgiler dersinin öğrenme alanlarından olan “*kültür ve miras*” öğrenme alanının kazanımları incelendiğinde kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz etmelerinin ve günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirmelerinin gerekliliğinin mevcut olduğu görülmektedir (MEB 2018, URL 1). Dördüncü sınıf *kültür ve miras* öğrenme alanında verilen dört kazanım da milli kültür ve şuurun öğrencilere kazandırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Dördüncü sınıfta aile ve yakın çevresinin kültürünü öğrenmesi beklenen öğrenciler için beşinci sınıfta yaşadığı coğrafyanın geçmişini ve kültürel özelliklerini kavrayıp bunların geçmişten günümüze kadar gelişiminin nasıl olduğunu ilişkilendirmesi beklenmektedir. Altıncı sınıfa gelen öğrencilerin ise ilk Türk devletlerinden günümüze kadar devam eden kültürel unsurları İslam’ın kültürümüze kattıkları ile karşılaştırıp bunları değerlendirmeleri beklenmektedir. Türk kültürünü oluşturan asıl unsurlardan hareketle kültürün korunması, geliştirilmesi ve aktarılması her bir öğrenci için istenirken bu sayede öğrenciler hem kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacak hem de kültürümüzün dünya kültürel mirasının çeşitlenmesi ve zenginleşmesine katkı sunduğunu kavrayacaktır. Bu amaçla gündelik hayatta yerleşmiş kültürel unsurların değişim ve sürekliliğini kavrayabilmek her anlamda yararlı olacaktır (MEB, 2018, URL 1).

Bilindiği gibi milletleri bir araya getiren ortak kültür unsurlarından biri de bayramlardır. Toplumun dokusunu ortaya çıkaran bayramlar kültür unsurlarının en önemlileri arasındadır. Bayramlar toplumun tüm fertleri tarafından benimsenen ve bütün halkın kutladığı ortak değerlerdendir (Onarlı, 2003, s.25). Dini veya milli bir geleneğin, inanışın

bir parçası olan bayramlar kültürün aktarımının, değişiminin ve sürekliliğinin en iyi anlaşılabilceği örnekler arasındadır. Hem sosyal bilgiler hem de tarih öğretimi açısından kullanılabilen sözlü tarih, toplumu bir araya getiren ve bir milletin en önemli değerlerinden olan geçmişten günümüze bayramların geçirdiği değişim ve sürekliliği incelemek için kullanılan en uygun yöntemlerden biridir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi *kültür ve miras* öğrenme alanında bulunan bayramların, geçmişten günümüze değişimini ve sürekliliğini sözlü tarih perspektifi ile incelemek ve değerlendirmektir.

Bireysel ve toplumsal değişkenlere sebep olan unsurlar incelendiğinde, bireyin ögesi olduğu toplum için kültür bir değişkenlik unsuru olarak ifade edilmektedir. Her bir fert, içinde yaşamını sürdürdüğü topluluğun ve dönemin gelenek, görenek ve örfünden, tutum, davranış ve beklentilerinden etkilenir ve buna bağlı olarak davranış, fikir ve tutumlar geliştirir. Bu sebeptir ki, bireyin içinde dünyaya geldiği, büyüdüğü kültür ve dönem önemli bir yere sahiptir. Aynı toplum içindeki insan topluluklarının geçmiş yaşantıları, yaşadıkları dönem ve bölge, ekonomik uğraş alanları ve sosyoekonomik statülerine göre farklı kültürler geliştirmekte ve sergilemektedirler. Birbirinden farklı kültür ve yaşam tarzlarının birleşerek oluşturduğu bu yapı, eğitim ve öğretimde çok kültürlülük bakış açısı içinde incelenmektedir. Bununla birlikte çok kültürlü bu ortam içinde yapılan bu çalışma büyük önem arz etmektedir.

Bu sebeple yapılan çalışma:

Geçmişten günümüze bayramların değişim ve sürekliliğini üç kuşak üzerinden gözler önüne sermesi bakımından *önemli*;

Kültürel öğelerden bayramların değişim ve sürekliliğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenciler tarafından nasıl algılandığını incelediğinden ötürü *özgün*;

Araştırmanın yapıldığı 2019/2020 eğitim öğretim yılı, son olarak 2018 yılında yapılan öğretim programının uygulandığı bir yıl olduğu için *güncel*;

Sosyal bilgiler dersinde, değişim ve süreklilik becerisinin kazandırılması için neler yapılması gerektiği, kültürel öğelere ilişkin birinci, ikinci ve üçüncü kuşağın algılarının nasıl olduğu, kullanılan yöntem ve tekniklerin etkililiğini araştırması bakımından *gerekli*;

Kültürel unsurlardaki değişim ve sürekliliğin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının araştırılması sonucu bulgulardan hareketle derinlemesine incelenmesi, tartışılması ve yeni öneriler getirilmesi bakımından ise *işlevsel* olarak görülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problemi beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi *kültür ve miras* öğrenme alanında bulunan bayramların, geçmişten günümüze değişimini ve sürekliliğini sözlü tarih perspektifi ile incelemek ve değerlendirmektir. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.4. Alt Problemler

- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın unutamadığı bayram anıları nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın yetiştiği aile ortamı nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın bayram algısı nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın bayram hazırlıkları nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın bayram yemekleri/bayram hediyeleri/bayram ziyaretleri nelerdir/nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın komşu ve akrabalar ile bayram kutlamaları nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına göre birinci ve ikinci kuşağın geçmişten günümüze bayramların değişimine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasıyla bayramlara ilişkin aile geçmişleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasıyla bayramların geçmişine ve günümüzdeki haline ilişkin görüşleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasıyla gelecekteki bayramlara ilişkin öngörülerini nelerdir?

- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasına ilişkin duyguları nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasının olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi için yaptıkları sözlü tarih uygulamasının kendilerine kazandırdıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma bulguları;

- İstanbul Bayrampaşa ilçesinde bir devlet ortaokulunda 2019/2020 eğitim öğretim yılında eğitim gören beşinci sınıfa devam 23 öğrenci kişilik öğrenci grubu (üçüncü kuşak), onların anne/babaları (ikinci kuşak) ve anneanne/babaanne/dedeleri (birinci kuşak) ile
- Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin

“SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder” ve

“SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir”

kazanımları ile

- Sözlü tarih süreci ve bireysel görüşmeler sonunda elde edilen veriler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değişim ve Sürekliliği Algılama

Öğrencilerin gerek içinde buldukları toplumu gerekse milli kültürlerini tanımak için, geçmiş-bugün-gelecek arasında bağlantı kurmayı öğrenmesi gerekmektedir. Geçmiş olayların, sosyal meselelerin, yer ve mekânların, günümüze gelene kadar nasıl bir değişim gösterdiğini anlayabilmek için, kronoloji, zaman, değişim ve süreklilik kavramları esas alınmalıdır.

Özellikle sosyal olayların, insanların, nesnelere ve mekânların bugüne kadar gösterdiği değişim ve gelişimin doğru kavranabilmesi, zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliğin anlaşılabilmesi ile ilgilidir (Demircioğlu, 2005, s.155-156). Zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliğin anlaşılabilmesi hem tarih öğretimi hem de sosyal bilgiler öğretimi için çok önemlidir. Sosyal bilgilerde tarih konularını öğrenmek için ihtiyaç duyulan, değişim kavramının zamanın bir sonucu olduğu ve aynı zamanda, onun geçişinin bir ispatı olduğunu anlayabilmektir (Şimşek, 2006, s.23-24).

Uygulaması yapılan öğretim programlarıyla ilgili çalışmalar, sosyal bilgiler programına katkı sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Bu sebeple geliştirilen öğretim programlarının incelenip, çalışmaların sonuçlarının değerlendirilmesi, yeni programların geliştirilmesi bakımından oldukça önemlidir (Sezgin ve Memnun, 2013, s. 72). Geliştirilecek eğitim programları, öğrencilere problem çözme becerisi kazandırabilmelidir (Berkant ve Eren, 2013, s. 1025).

Sosyal bilgiler, bireylerin sosyal bilimlerdeki bilgi ve verilerden yararlanarak, doğru karar verebilmesi adına, onların beceri ve karakterlerini geliştirmeyi amaçlayan bir derstir. Bunun için kişilerin eğitim kurumlarında hem bilişsel hem de duyuşsal açıdan donatılmaları gerekir. Ancak bu şekilde içinde oldukları toplumun problemlerini bilen ve yaşanan sorunlar karşısında çözüm geliştirebilen bireyler yetişecektir (Topkaya, 2016, s.637-638).

Ortaokul öğrencileri, değişim, gelişim, büyüme, oluş gibi kavramların temelinde hareket olduğu için, tam anlamıyla zamanla bir bağ kuramayabilirler. Değişim dediğimiz kavram, özne ve nesnelerin yapılarında gerçekleşen farklılaşmadır ve her farklılaşma belli bir süreç içinde meydana gelir. Farklılaşma bir anlamda, nesnedeki değişimin bütünlüğünü ve zamanını vermektedir. Süreklilik ise, sekteye uğramadan devam eden olay, eylem ve hareketleri anlatmak amacıyla kullanılan bir kavramdır.

Bir problemi veya meseleyi, zaman temelinde değerlendirdiğimizde, dikkati canlı tutmak gerekir. Çünkü süreklilik, meselenin hem kendisine hem de meseleye, soruna getirilen çözüm denemelerinde görülür (Safran ve Şimşek, 2006, s. 86-87)

Sosyal bilgiler öğretim programları, ülkemizde 2004 yılı itibariyle yapılandırmacı anlayışa dayanmaktadır. “Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi” 2005’de sosyal bilgiler programında ve yenilenen 2018 programında yer almıştır. Bu program kapsamındaki temel becerilerden biri olan değişim ve sürekliliği algılama becerisine hem 2005 hem de 2018 programlarında vurgu yapılmıştır.

2005 yılında yayınlanan öğretim programında değişim ve sürekliliği algılama becerisinin *alt becerileri* olarak şunlar alınmaktadır:

- Benzerlik ve farklılıkları bulma
- Zamanla oluşan süreklilik ve değişimi algılama
- Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
- Geçmişteki problemleri ve nedenlerini tanıma
- Tarihsel bir problemin çözümüne alternatif çözümler bulma

Ortaokul öğrencisinin, tarihi ve sosyal olaylara bakarken benzerlik ve farkları bulması, kültürünün zamanla değişimi ve ne şekilde aktarıldığı, tarihe ve geçmişine dair olgu ve yorumları ayırt etmesi, geçmişindeki herhangi bir duruma dair nedenselliği bulması, bu duruma çözümler üretebilmesi bu beceriyi en iyi şekilde kavrayabilmesiyle mümkün olmaktadır.

Yine 2018 programında da bir beceri olarak ele alınan değişim ve sürekliliği algılama sadece tarihle ilişkilendirilmemiş aksine birçok öğrenme alanı ve konuya etki göstermiştir. Bu bağlamda insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı içinde sosyal bilgiler dersinin okutulduğu bütün sınıf düzeylerinde öğrencilere değişim ve sürekliliği algılama becerisinin kazandırılmasının hedeflendiği belirtilmektedir (MEB, 2018). Sözelimi yedinci sınıf Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında bulunan “SB.7.4.1. Bilginin korunması,

yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.” kazanımında da değişim ve sürekliliğin ele alındığı, sosyal bilgiler dersinde tüm sınıf düzeyleri için olduğu kadar tüm öğrenme alanları için de önemli olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte değişim ve sürekliliği algılama geçen tüm noktalarda var olan durumun geçmişinden günümüze serüveni gözler önüne serilmeye çalışılmış, geçmişi ön plana çıkarılmıştır. Bir anlamda geçmişten günümüze bir ölçüm amaçlanmıştır.

Öğrenciler sosyal bilgiler derslerinde, yalnızca zamanın nasıl ölçüldüğünü değil; özellikle tarih öğrenimi görürken, zamanın nasıl geçtiğini ve değişimin nasıl gerçekleştiğini de anlamak isterler. Sosyal bilgiler derslerinde yapılan etkinliklerle, bunun farkına varmaya başlamış olurlar. Bununla ilgili olarak öğrencilerin sınıfta, Osmanlı devletinin kuruluşundan bir imparatorluk olma sürecine değin geçen değişimini gerekli materyaller ile anlamasını sağlamak, değişimin farkına varmaları adına iyi bir örnek olabilir. Benzer örnek, öğrencilerin anne babalarının ve dede babaanne/anneannelerinin çocukluğunu dinleyerek, onları kendi çocukluğuyla karşılaştırması sağlanarak da yapılabilir. Böylece öğrencilere sosyal bilgiler dersinde, değişim ve sürekliliği algılama becerisi kazandırılmış olmaktadır.

Çünkü geçmişten bugüne nelerin değişip, nelerin aynı kaldığını anlamak, geçmiş ve bugün arasındaki farkları görmek, geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurmak için, öğrencilerde ‘değişim ve süreklilik algısı’nın gelişmiş olması gerekir. Bu algıların gelişmesi sayesinde, öğrencinin, geçmiş ile bugün arasında iletişim kurması sağlanacak; gelecek hakkında muhakeme yapma yeteneği gelişmiş olacaktır (Akbaba, 2015, s.285).

Sosyal bilgiler açısından bakıldığında değişim ve süreklilik algısı, özellikle tarihin öğrenilmesinde, geçmiş zaman bilincinin oluşmasında öğrencilere katkısı olan bir olgudur. Öğrencide değişim ve süreklilik algısı eksik kaldığı zaman, tarih bilincinin oluşması da geçmişle bugün arasındaki bağı kurabilmesi de gecikmektedir. Dolayısıyla bilimsel bir çerçevede ele alınması gereken tarih, ezbere dayalı bir öğretim şeklinde değil; süreklilik algısı ve değişim unsuruyla verildiğinde, tarih bilinci gelişecektir. Bu gelişmeyi destekleyen en önemli öğretim yöntemlerinden biri de aşağıda detaylı olarak verilen sözlü tarihtir.

2.1.2. Bayram

Kaşgarlı Mahmut'un tespitine göre "sevinç ve eğlence günü" anlamına gelen bayram dinî veya millî bakımdan özel ve önemi olan ve birliktelikle kutlanan gün olarak da karşımıza çıkmaktadır (Şen, Ertan ve İsen 2012).

Bayramlar, içeriğini ve kurallarını geleneklerin belirlemiş olduğu bir dizi ritüelden meydana gelen özel günlerdir. Öyle ki hemen hemen bütün kültürlerde katılımın en yoğun olduğu kutlamaların başında dini ve milli bayramlar gelmektedir. Süreklilik arz eden bayramlar gelenek halini alır ve bu özelliğinden hareketle, kaynağını topluluk hayatından alan, birliktelik içeren bir olgudur (Türkyılmaz, 2013)

Bayram (özellikle dini bayramlar) bir kültüre sahip tüm bireylerin bütünleşmesini ve muhabbetinin geliştirilmesini hedefler. Dini bayramlar düşünüldüğünde, bu bayramların en belirgin özelliği eş, dost ve akrabaların birbirlerini ziyaret ederek bir araya gelmeleridir. Bir kültürün yaşanış tarzı olarak düşünüldüğünde ise dini bayramlar, her bayram öncesi hanelerin bayram temizliğinin yapılması, bayram tatlılarının yapılması gibi hazırlıklar ile karşılanır. Bazen şehirde yaşayanlar bayram günlerini bir fırsat unsuru bilerek, köylerde yaşayan büyükleri ve akrabaları ziyaret ederler. Gençler kendilerinden büyük olan yaşlıların ellerini öperek onların dualarını alırlar. El öpen küçüklere para ve hediye vermek de bu kültürün en önemli özelliklerindedir. Ziyarete gidilen evlerde ise şeker, lokum, baklava, kahve eğer Kurban Bayramı ise yapılan kavurmadan ikram etmek geleneklerdendir (Şen, Ertan ve İsen 2012).

Tüm bunlardan hareketle bayramlar bir kültürün korunması, yaşatılması ve aktarılmasının en canlı örnekleri olurken toplumun neredeyse tamamının katıldığı kültür alışveriş günleridir. Yaşayan tüm kuşakların birbirinden bir şeyler öğrenebildiği bayramlar tarihin somut olmayan kültür mirası olarak özellikle sosyal bilgiler dersi açısından önem arz etmektedir. Öğrencilerin değişim ve sürekliliği anlayabilmeleri için bayramların geçmişten günümüze incelenmesi, bu araştırmada da yer aldığı gibi üzerinde çalışılabilecek bir inceleme alanıdır.

2.1.3. Sözlü Tarih

Geçmişteki olayların yaşayan belleği olarak ifade edilen sözlü tarih, geçmişi tanıklar vasıtasıyla sözlü şekilde aktaran bir bakış açısidir. Counce'a göre sözlü tarih kişisel anıların kullanımı üzerine kuruludur ve bunların temel alındığı bir sistem içinde tarihçilerin

dayandığı belgelere genelde tamamlayıcı belge niteliği taşıırken alternatif belge de olabilir (Caunce, 2011, s.8)

İlk kez, bir çalışma şekli olarak ABD’de ortaya çıkan sözlü tarih, 1929 ekonomik buhranı dönemine rastlamaktadır. Amerika’da ortaya çıkan ekonomik bunalım sonunda işsiz kalan gazeteci ve yazarlar, yeni bir iş kolu yaratmak için “Federal Yazarlar Projesi” adında bir çalışma hazırlamışlardır. Bu projeye katılanlardan, ABD’nin kırsal bölgelerinde yaşayan halkın hayat hikayelerini derlemeleri istenmiştir. 1942 senesinde İkinci Dünya Savaşı’na katılmış askerlerle görüşmeler yapan Amerikalı araştırmacı Joseph Gould, askerlerin anlatımlarına dayalı bu çalışmasına “Sözlü Tarih” ismini vermiştir (Danacıoğlu, 2001, s. 130).

Bu çalışmalar ortaya çıkarken uzun yıllar boyunca, insanların tarihinin araştırılıp yazılması göz ardı edilmiş; bu yüzden kaynaklarda tarihteki kahramanlar hep siyasetçi, devlet adamı, liderler şeklinde olmuştur. 20. Asır, tarihin araştırılıp yazılmasında, eski dönemlerden farklı bir yüzyıl olmuş; yukarıda da olduğu gibi toplumun geniş kesimlerinin etkisi üzerine yapılan vurgular, değişime yol açmıştır. Bu açılımda tarihin anlatımında geniş bir perspektif meydana getirilmeye çalışılmıştır (Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009, s.483-484)

Bu perspektifin meydana getirilme sürecinde bireyin “tarihi bir varlık” olması fikrinden hareketle yaşam öykülerinin tarihi oluşturma sürecindeki önemi ortaya konmuştur. 19. yüzyılda tarih biliminin de fen bilimleri gibi ele alınmaya çalışılması; “yazılı belge yoksa tarih de yok” düşüncesi, tarih yazımında belgeleri vazgeçilmez seviyeye taşımıştır. Sözlü tarih ise bu anlayışa bir eleştiri niteliğinde olup, tarihin bellek kanalıyla sözel yeni bir bakış açısı oluşturmaya çalışmakta, böylece tarihin amacını dönüştüren bir gayret içine girmiş olmaktadır (Danacıoğlu, 2001, s.128-129).

Herhangi bir insanı, geçmişten izler taşıyan sokakları, binaları, anıtları anlatmak, kulağa sıradan gelebilir. Ancak tarihin yeni bir bakış açısı kazanması amacı insanları, mekânları, yerleri ve yapıları, olduğundan öteye taşımak, tarihin sosyal ve kültürel taraflarını öne çıkarmak için sözlü tarihi kullanmak fikri geliştirilmiştir (Akçalı, 2007, s.12). Sözlü tarih, belgelere dayalı tarihin çıkaramadığı bu sosyal ve kültürel durumu ortaya çıkarmayı amaçlarken bildiklerimize yenilerini eklemeyi hedeflemektedir.

Sözlü tarihin de diğer disiplinleri kullanmasının yanında tarihi kaynakların ve ele alınan konuya kaynaklık eden birçok şeyin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Tarih, geçmişin sebep sonuç ilişkilerine dayandırılarak anlatılması bilimidir. Tarihçi de geçmiş olayları

belirli kaynaklara dayalı anlatırken, günümüzdeki durumla bağlantı kurabilen kişidir (Metin, 2002, s.289). Bu anlamda tarih bilimi ve tarihçiyi dışlamak yerine sözlü tarihe konu olan kişilere tarihçi sıfatı vererek tarihin içine daha fazla dahil olma fırsatı verilmektedir.

Sözlü tarihte olduğu gibi insan unsuru, tarihin içine yerleştirildikçe, tarihin yönü değişmeye başlamıştır. Önceki dönemlere kıyasla, sıradan kişilere, tarihsel süreçte yer verilmesi, tarihin araştırılmasında yeni bir bakış açısı olmuş; ancak tarihin de daha kolay anlaşılmasını sağlamıştır. (Metin, 2002, s. 288). Bu anlamda sosyal tarih çalışmalarıyla paralellik gösteren sözlü tarih, kişilerin hafızlarında yer edinmeyi amaçlayan bir bakış açısını doğurmuştur. Daha sonra da bu bakış açısıyla batıda sözlü tarih çalışmaları için yönerge özelliği taşıyan “sözlü tarih kitapları” yayınlanmaya başlamıştır. Türkiye’de de sözlü tarih çalışmaları, sözlü tarih toplulukları ile çeşitli kitapların bir araya getirilmesiyle devam etmekte, bu alanda yapılan çalışma sayısı gitgide artmaktadır. (Metin, 2002, s.290).

Ülkemizde yapılan araştırmalar da göz önüne alındığında sözlü tarih çalışmalarının etkin bir biçimde uygulanabilmesi için aşağıdaki hususlara dikkat edilmesinde fayda olduğu düşünülmüştür (Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009, s.485-486).

- Araştırmayı yapan kişi, görüşme esnasında koşullar değişebileceği için, sadece önceden hazırlanmış olduğu soru formlarına bağlı kalmamalıdır. Görüşme esnasında, konu başka yerlere de kayabileceğinden, biraz esneklik tanınmalıdır.
- Görüşmeyi yapacak olan tarihçi veya araştırmacı, konuyla ilgili bilgi sahibi olmalı, hatta eğitim almalıdır. Bazı araştırmacılar, görüştükları insanlarla kolay iletişim kurarken, bazıları konuşmakta zorlanmaktadır. Görüşmelerin verimli olması için, araştırmacıların eğitilmiş ve donanımlı olması önemlidir.
- Unutulmaması gereken, sözlü tarihin bir araç olduğudur. Sözlü tarih, amaç olarak ele alınır, geçerliliği kaybolur.
- Sözlü tarih çalışmaları, tarihsel bilginin toplanıp yorumlanması amacına yönelik sürecin bir parçasıdır.

Tarihçilik bakımından sosyal ve siyasal tarih ayırt edilmeden yaşanan olay ve durumların, belge olarak ortaya çıkarılması; bugüne taşınması, sözlü tarihin en önemli tarafıdır. Dolayısıyla sözlü tarih, yukarıdaki kurallar ile bakıldığında bir anlamda “tarihin sözcüsü ve sesli tanığıdır”. Özellikle sözlü kültürün yaygın olduğu dönemlere ait bilgileri, sesli tanıkların anlatımıyla dinlemek; tarihe yeni bir boyut kazandırmış olacaktır.

Tarihe kazandırdığı bu yeni boyut göz ardı edilse dahi kendi başına ele alındığı zaman da sosyal bilgiler içinde yer aldığı zaman da önemi tartışmasız çok fazladır. Bu anlamda önemini detaylı bir şekilde incelemek ve bu araştırmalara destek olmak için tarihe yeni bir bakış açısı kazandırmak gerektiği fikri ortaya atılmış, işte bu yüzden, kendi tarihimizi araştırıp öğrenmek ve öğretmek için sözlü tarih önemli bir bakış açısı olarak derslerimize kadar girmiştir. Bu bakış açısı hem geçmişteki bilgilerin yapılandırılmasını sağlayacak hem de bugünü anlamamıza yardımcı olacak bir düşünce kazandırmakta ve aşağıda eğitim örneklerinden de hareketle okullarımızda öğretim aşamasında kullanılabilecek iyi bir yöntem olmaktadır (Akçalı, 2007, s.13).

2.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih

Bireyin içinde bulunduğu toplumu inceleyen sosyal bilimler, diğer disiplinlerle de ilişki içindedir. Tarih ve sosyal bilgiler, öğrencilerdeki birtakım becerilerin gelişmesi yönünde çalışmakta, bu becerilerin sosyal bilim mantığında gelişmesine dikkat edilmektedir. Dolayısıyla gerek sosyal bilgiler gerekse tarih öğretimi, disiplinler arası bir bakış açısıyla çalışan bir yapıya sahip olmalıdır (Akçalı, 2007, s.18).

Disiplinler arası bu bakış açısıyla fen bilimlerine kıyasla sosyal bilimlerde sonuçları hemen görülemediği için, sosyal bilimlere ve tarihe ait amaçlar, öğretim programları ve kuramlar daha titizlikle ele alınmalıdır. Özellikle sosyal bilgiler öğretiminde öğrenciye tarihsel sorgulama ve değişim ve sürekliliği algılama gibi beceriler kazandırılmaya çalışılmakta ve tarih konularıyla öğrencinin dün-bugün-yarın arasında ilişki kurabileceği düşünce biçiminin kazandırılması amaçlanmaktadır (Çulha, 2006, s.23).

Bu düşünce biçimi ve sözlü tarih bakış açısıyla kültür, kimlik ve diğer kavramlar öğrenciye verildiğinde tarih, savaşların, kazananların, kaybedenlerin anlatıldığı bir süreç olmaktan çıkıp, yaşanan olayların sosyal ve kültürel yönleriyle de ele alınması sağlanmış olacaktır (Demircioğlu, 2005, s.157).

Tarihin ve sosyal bilgilerin tarih konularının öğretiminde geleneksel anlatımda olan savaşlar, barışlar, seferler, anlaşmalar gibi konular bir kenara bırakılıp, tarihten gerçek ve sıradan insanlara yer verildiğinde, sosyal ve kültürel yönleriyle yaşanan olaylar ele alındığında toplumsal tarih ortaya çıkmış olur. Bu sayede yapılacak çalışmalar tarihin bilim olma niteliğini korurken; öbür yandan kendini ötekinin yerine koyma duygusunu geliştirmiş olacaktır (Danacıoğlu, 2001, s.132). Tarih araştırmaları için olduğu kadar sosyal bilgiler araştırmaları için de önerilen bir yöntem olan sözlü tarih çalışmaları tarih ve sosyal

bilgilerin öğretimi için okullarda uygulandığında, öğrencilerin tarihsel süreci anlamalarına katkıda bulunacağı yapılan araştırmalarda da kanıtlanmıştır.

Hem eğitim açısından hem de tarih açısından önemli ve kullanışlı olan sözlü tarih yöntemi, öğrenci elindeki malzemeyi farklı kaynaklarla, farklı çalışmalarla kıyaslayarak değerlendirmeyi bu yöntemle öğrenmektedir. Bu durum, onlara hayata çok yönlü bakabilmeyi kazandırmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde, öğrencilere, sözlü tarih çalışmasıyla kanıtı kullanabilme, kanıtı sorgulayabilme, tarihsel çevreye empatik yaklaşabilme ve değişim ile sürekliliği algılama becerisi gibi beceriler aşılabilir. Sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih çalışmaları öğrencilerin yazma ve anlatma becerilerini de geliştirmektedir. Ayrıca sözlü tarih, öğrencilere, etkinlikler düzenlenerek, yaratıcı çalışmalar yapmaları için de ideal bir ortam hazırlamış olur. Öğrencilerin aileleri de öğretim kapsamına dâhil edilerek, öğrencilerin çevrelerindeki bir konu hakkında inceleme yapmaları, bunu grup etkinliği olarak ortaya koymaları sağlanabilir. Böylece sosyal bilgiler ve tarih derslerinin de daha renkli geçmesi sağlanmış olur (Doğanay, 2004, s.22-24).

İşte bu noktada sözlü tarih yöntemi, sosyal bilgiler dersinin daha çekici hale gelmesi için kullanılan yöntemlerdendir ve sosyal bilgiler içerisinde, öğrenciye tarih konuları verildiğinde, öğrenci, zaman kavramı ve geçmiş ile ilgili olayları anlamada zorlanabilir. Bu yüzden yakın tarihin ele alındığı konuların öğrencilere sözlü tarihle verilmesi, onların konuyu kavramaları için daha uygundur. Bu sayede yakın geçmişten hareketle daha da eskiye zorlanmadan gidebilmesi ve yapılanları daha rahat bir biçimde anlayabilmesi mümkün olur.

Sözlü tarihe dayalı yapılan tarih öğretiminde öğrencilere bir tarihçi gibi görev vermek, tarihi bilgilerin ve tarihsel olayların arasında kurulacak bilgi ağının oluşumunda sözlü tarihe başvurmak, tarihin bilimsel taraflarını öğrencilere kazandırmakta etkili olacaktır. Derse en uygun konu türü, nasıl sunulması gerektiği ve öğrencilerin sözlü tarih çalışmalarına nasıl dahil edileceği konusunda mutlaka öğretmenin, öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılayacak niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu sayede öğrencilerin birlikte çalışma ve birbirlerinin gelişimine sağlayacağı katkılar da ortadadır (Demircioğlu, 2005, s.157-158).

Değişim ve sürekliliği algılamayı bir beceri olarak aktarma niteliği bulunan konuların öğretimine yönelik olarak programda çeşitli yöntem ya da teknikler önerilmiştir. Önerilen

bu yöntemlere bakıldığında, Türkiye’de daha çok tarihçiler, halkbilimciler ve sosyologlar tarafından kullanılan sözlü tarih bu yöntemlerden biridir. Bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak önerilen sözlü tarih yönteminin öğrenciler için kanıt kullanma ve not alma, değişim ve sürekliliği algılama gibi becerilerin kazandırılmasında etkin bir şekilde yararlanılabileceğine vurgu yapılmıştır (Dere ve Kızılay, 2017)

Çalışmalarda elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin sözlü tarih yöntemine, geleneksel yöntemlerden daha fazla değer verdikleri ve konuya olan ilgilerinin arttığı ve sözlü tarih ile öğrencilerin derse aktif katılımının arttığı gözlemlenmiştir (Dutt-Doner ve diğerleri, 2016).

Tüm bu çalışmalardan hareketle sözlü tarih çalışmalarını sosyal bilgiler öğretiminde uygularken aşağıdaki hususlara dikkat etmek gerekmektedir (Çulha, 2006, s.32-34).

- Sözlü tarih etkinliği, alt sınıflarda yönetilebilir bir konu hakkında olmalıdır.
- Görüşme dikkatli bir şekilde hazırlanmalıdır.
- Öğrencilere konu hakkında yardımcı olacak günlük, mektup gibi kaynaklar kullanılabilir. Öte yandan öğrencilerin hevesini kırarak düzeyde de hazırlık yapılması doğru değildir.
- Görüşmede kullanılan araçlar arasında eski fotoğraflar, resim ve mutlaka bir ses kaydedici olmalıdır.
- Görüşme bir saat veya bir saatten az olmalıdır.
- Öğrenciler görüşmelere bireysel, iki ya da üçlü gruplar halinde gönderilebilir.

2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Kullanımının Faydaları

Sözlü tarih görüşmeleri tarihi olgular incelenirken sosyal, kültürel ve ekonomik ortamları çözümlenmek adına oldukça önemlidir. Öte yandan kişilerin kendilerini toplum içerisinde nasıl nitelendirdiklerine dair görüşlerine yer veren bir saha araştırması niteliğindedir. Bu yüzden kimlik kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmak adına yürütülen bir çalışma alanıdır (Doğanay, 2004, s.45-46).

Sözlü tarih kapsamında yapılan görüşmeler bir belgesel niteliğindedir. Sosyal bilgiler öğretimi çerçevesinde ele alındığında, tarihin yapısı gereği tekrarlanmayan olayları içermesi sözlü tarih çalışmalarıyla içinde bulunulan zamanda elde edilen verilerin, tarihçilerin işini kolaylaştıracağı düşünülebilir. Toplanan bilgilerin geniş bir alana dair veriler sunmasından dolayı çalışma belki tek bir alanda yapılmış olsa bile diğer başka bilimlere de veriler sunabilmektedir (Topkaya, 2016, s.642)

Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı belgelerin ve sözlü belgelerin bir karşılaştırmasını yapılarak, “şu iyidir”, sonucundan çok, tarihi olayların araştırılması, her iki açıdan değerlendirmesinin yapılması geçmişe dair daha derin izleri görmeye yardımcı olmaktadır (Ata, 2002). Öğrenciler de sözlü tarih kapsamında yapılan etkinliklere katılarak sosyalleşmiş olacaklar, dersi daha iyi kavrayacaklardır.

Tarihin tekrarlanamayan bir özelliğe sahip olması nedeniyle geçmişte olmuş olayları aynen olduğu gibi bilebilmek mümkün değildir. Belgelerin ışığında onun hakkında bazı öngörülerde bulunmak gerekir. Ya da tarihçi geçmişe dair izlerin peşinden gider ve zihninde meydana getirdiği kurguyu sunar (Safran ve Şimşek,2006, s.89-91). Belgelerin geçmişe dair ipuçları taşımasından ziyade tarihçinin o ipuçlarını görebilme becerisi ve onu yapılandırabilmesinin önemi vardır. Bir sözlü tarih araştırması da öğrenciyi tarihçi olarak kurguladığından geçmişe dair izleri araştıran da yine öğrenci olacaktır.

Ayrıca yapılan sözlü tarih araştırması genellikle yaşça büyük/yaşlı olan kişiler ile yapıldığından kendilerini yalnız hissetmeleri önlenmiş olacak ve rehabilitasyon sürecine olumlu etki edecektir.

Yine günümüz sorunlarından birinin yeni kuşağın eski kuşakla olan ilişkisinin az olduğu düşünülürse bu soruna eğitsel olarak en iyi çözümlerden birisi de sözlü tarih çalışmasıdır ki kuşakların bir araya gelmeleri ve birbirlerine değer vermelerini amaçlamaktadır.

Birer çocuk olan öğrenciler başta olmak üzere özgüvenini yitirmiş olan ya da özgüvenini henüz fark edememiş bireyler için sözlü tarih yöntemi ve uygulaması etkili bir özgüven aracı olmaktadır.

Sözlü tarih, sosyal bilgilerdeki çok perspektifli yaklaşıma çok uygundur. Her biri tarihi ana benzersiz, kişisel bir bakış açısıyla gelen küçük bir grup insanla yapılan görüşmeler yoluyla geçmişin sorunlu ve karanlık durumları aydınlığa kavuşturulabilir. (Crocco, 1998)

Öğretmenin sözlü tarih yöntemini kullanması yeni sınıf materyallerine yatırım yapmak zorunda kalmadan bireysel yaşam öykülerinin dahil edilmesini sağlar ve öğretmen için başlangıç maliyeti minimumdur. Öğrenciler bir sözlü tarih projesi yaptıklarında, küçük tarihçiler olurlar ve sonuç olarak eleştirel düşünme becerileri geliştirirler. Sözlü tarih projeleri aynı zamanda aileleri ve öğrenci topluluğunu aynı sınıfta bir araya getirme potansiyeline sahip olup, böylece sınıf içinde çok kültürlü bir boyut oluşturur (Crocco, 1998).

Sözlü tarih, öğrencilerin vatandaşlık duygusunu geliştirmenin bir aracı olarak da kullanılabilir. Bu bağlamda savaş gazileri, ülke için önemli olan kişilerin sözlü tarih konularına dahil edilmesi öğrencilerin vatandaş olma duygularını geliştirir (Dutt-Doner ve diğerleri, 2016).

Yine sözlü tarihin eğitim ortamlarında kullanımı da öğrencilere bir yandan sözlü tarih çalışmasının nasıl yapılacağını öğretirken, diğer yandan okullarda tarih malzemesinin birikmesini de sağlar. Hatta okullar adına fiziki koşulların elverdiği ölçüde tarih odalarının oluşturulup ortaya çıkarılan malzemenin de bu odada sergilenmesi onları birer tarihçi gibi çalışmaya teşvik edecektir.

2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Kullanımının Sınırlılıkları

Sözlü tarih çalışmaları bazı tarihçiler tarafından eleştirilmekte, bu da sözlü tarihin sınırlarının olduğunu ortaya koymaktadır.

Eleştirilerin kaynağı sözlü tarihin tarihe tanıklık etmiş kişilerin anlatımına dayalı bir yapıya sahip olmasıdır. Tarihi bir olay hakkında öne sürülen görüşlerin kişisel olabileceği bu nedenle de tarihi bilgilerin bu yönden tartışmaya açık olduğu ifade edilmektedir. Diğer yandan ise bazı tarihçiler tarafından tarihin sözlü kaynaklarının yanı sıra yazılı belgelerinin de “öznel” olduğu ileri sürülmüştür (Danacıoğlu, 2001, s. 133).

Bir sözlü tarihçinin ne soracağına ve kaydettiklerini nasıl kullanacağına karar verirken, belleğin özelliklerine duyarlı olmak gerekir. Ancak insanların hayatlarını anlamlı hale getirme biçiminin, kendi içinde değerli bir tarihsel kanıt olduğunu görmek de aynı derecede önemlidir.

Sözlü tarihin argümanlarının öznel olması bazı tarihçiler tarafından eleştirilen bir yön olarak görülse de tarihin bilgileri hiçbir zaman bize arı bir şekilde gelmez. Dolayısıyla “tarihin doğası gereği çok farklı bakış açılarını bünyesinde barındırması” söz konusudur (Counce, 2001, s.4).

Tarihin yapısı gereği geçmişe ait olayların bize olduğu gibi iletilmesi mümkün olmadığından, tarihsel olayları incelerken tarihçiye bakmanın önemi ortadadır (Topkaya 2016, s.643).

Sözlü tarihin bir diğer eleştirilme noktası ise belgelerin kalıcılığı ile belleğin kalıcılığına dair yapılan eleştiridir. Zira bellek zaman içerisinde değişime uğrayabilir, bazı noktalar bellekten silinmiş olabilir ve yahut da anıların aynen korunduğu halde, dışarıdan gelen

etkilerle değişime uğraması söz konusudur. Sözlü tarih çalışması yapılırken “araştırmacının bu anıları ortaya çıkarabilmesi de yine meşakkatli bir yön” olarak ortaya konması gerekir (Danacıoğlu, 2001, s. 134).

Araştırmacı ve görüşülen kişi arasında kurulacak diyalog da belleğin o anda nasıl tezahür ettiğini belirleyen bir konu olarak üzerinde titizlikle çalışılması gereken nokta olacaktır. Sözlü tarih çalışmaları yürütülürken görüşülecek kişilerin seçimine dikkat etmek gerekir (Counce, 2001, s.5-6). Bazen seçilen kişilerin olayla ilişkisi bakımından araştırılan konu hakkında bilgi verecek düzeyde olmasına dikkat etmek lazımdır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Sözlü tarih yöntemine ilişkin hem yurtiçinde hem de yurtdışında birçok çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda bazı çalışmalar sözlü tarih yöntemini ve faydalarını incelerken bazıları ise sözlü tarih yönteminin eğitim alanında kullanımına ilişkindir. Yapılan bu araştırma sözlü tarih yönteminin sosyal bilgiler dersi için bir örneğini incelediğinden ilgili araştırmalar da sözlü tarih ve sosyal bilgiler kapsamında aşağıda verilmiştir.

Klages (1999)’in “Secondary Social Studies Students’ Engagement With Historical Thinking and Historical Empathy as They Use Oral History Interviews (Ortaöğretim Sosyal Bilgiler Öğrencilerinin sözlü tarih aracılığıyla tarihsel düşünce ve tarihsel empati uğraşısı)” isimli doktora tezi ile 12. Sınıf ekonomi öğrencilerine bir sözlü tarih uygulaması yapılmış, bu çalışmada öğrencilerin sözlü tarih görüşmeleriyle tarihsel düşünceyi nasıl inşa ettikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenciler, ABD’de 1930’larda ortaya çıkan büyük buhran hakkında o dönemde yaşayanlarla görüşmeler yapmışlardır. Araştırma türünün yeni olmasından ötürü gelecekteki tarihsel düşünme araştırmalarına kaynaklık ettiği sonucuna varılmıştır (Klages, 1999).

Alchediak (2001)’in “Personal Narrative and Oral History in The High School Classroom: A Qualitative Study (Lise tarih derslerinde kişisel anlatı ve sözlü tarih: nitel bir çalışma)” isimli doktora tezinde ABD’de iki lisede sözlü tarih uygulaması yapılarak bu öğrencilere aile tarihlerinin ulusal tarihle bağları sorgulanmıştır. Bu bağlamda ailelerle görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda araştırmaya katılanların yakın tarihe ilgi duyduklarına ulaşılmıştır (Alchediak, 2001).

Kaplan (2005)’in “İlköğretim öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerinin sözlü tarih çalışmalarıyla geliştirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde nitel bir çalışma kullanılmış, 56

sekizinci sınıf öğrencisi çalışmaya kaynaklık etmiştir. Yapılan çalışma ve görüşmeler sonucunda sözlü tarih çalışmalarının öğrencilerde tarihsel düşünme becerisi üzerinde olumlu etkiler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Kaplan, 2005).

Sarı (2007)'nin “Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi” isimli doktora çalışmasında hem nicel hem de nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırma toplam 46 yedinci sınıf öğrencisi öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Yapılan başarı testi için verilen cevaplar incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Sözlü tarih uygulamalarının öğrencilere kattığı beceriler göz önünde tutularak değerlendirilen metinlerdeyse katılan öğrencilerin bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma ve kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme becerilerini geliştirirken, değişim ve sürekliliği algılama becerilerini çok az düzeyde geliştirdikleri bulgusuna varılmıştır. Bu bulgulardan hareketle, sözlü tarih yöntemiyle hazırlanan derslerde öğrenci ilgi ve başarısının arttığı, bununla birlikte bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma ve kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme ve değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirdikleri belirlenmiştir (Sarı, 2007).

İncegül (2010)'ün “Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması” adlı yüksek lisans tezi ile sosyal bilimlerin metodolojisini kullanarak, bilgiye ulaşmada tarihinin izlediği yol izletilmiştir. Öğrencilerin “küçük birer bilim adamı”, hatta “küçük birer tarihçi” gibi hazırlanması ve projeyi hayata geçirmeleri sağlamıştır. Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde sözlü tarih yöntemine bağlı derslerin daha eğlenceli, ilginç ve akılda daha kalıcı olabileceği belirtilmiştir. Araştırma beşinci sınıfa giden 60 öğrenci ile hazırlanmıştır. Araştırmanın amaçları incelendiği taktirde, beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde “*kültür ve miras*” öğrenme alanı içinde yer alan “Geçmişimi Öğreniyorum” adlı ünite kapsamında, oyun ve oyuncağın tarihi araştırılmıştır. Öğrencilerin de bir bilim insanı olarak kullandığı sözlü tarih bakış açısı nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri kapsamında ön ve son test uygulamaları, grup ödevleri ve görüşme formları toplanmıştır. Sözlü tarihin sorgulanmasına ilişkin öğrenci ürünleri Doküman Analizi ve İçerik Analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Sözlü tarih yönteminin uygulanması esnasında öğrencilerin tarihsel bilgiye ulaşma, hatırlama ve yorumlama beceri düzeylerinin olumlu olarak farklılık gösterdiği; öğrencilerin ders sürecini derse ilgi, öğrenme ve öğrenmenin kalıcılığı açısından olumlu değerlendirdikleri,

sözlü tarih öğretim yöntemi ile yapılan dersin sonunda öğrencilerin tarih, tarih öğretimi, sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretimi, tarihçi ve tarihsel kanıta ilişkin algılamalarında tarih metodolojisi ve yapılandırmacı eğitim felsefesine uygun bir değişim geliştirdikleri verisine ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra, sözlü tarih yönteminin uygulama olarak kullanıldığı derslerde, öğrenci başarısının olumlu etkilendiği ve ayrıca bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma ve kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama, takdir etme, değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirme konusunda etkili olduğu belirlenmiştir (İncegöl, 2010, s.2-26).

Özer ve Karauğuz (2012)'un "Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması" isimli araştırması ile sosyal bilgiler dersi için yapılacak sınıf-içi ve sınıf-dışı etkinliklerin planlanması ve programlanması yapılmaya çalışılmıştır. Bu sebeple birinci bölüm araştırmanın konusuna, amacına, önemine ve araştırmanın yöntemini oluşturmuştur. İkinci bölümünde yerel ve sözlü tarih kavramlarının kuramsal ve kavramsal boyutları ele alınarak dünya ve Türkiye'de sözlü tarihin geçmişine değinilmiştir. Üçüncü bölüme gelindiğinde sosyal bilgiler dersi programı detaylı bir şekilde incelenmiş hem yerel hem de sözlü tarihin sosyal bilgiler öğretimi içindeki yeri ve önemi ele alınmıştır. Dördüncü bölümdeyse sosyal bilgiler dersi (4-7. sınıf) için yerel ve sözlü tarih etkinlikleri hazırlanıp birleştirilerek programlanması yapılmıştır (Özer ve Karauğuz, 2012).

Kaya (2013)'nın "Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: Amaç, içerik, uygulama" isimli çalışması ile öğrencilerin, teoriden uygulamaya, sözlü tarihe ilişkin yöntemin gerektirdiği tüm süreçleri deneyimlemesi ve tıpkı küçük bir tarihçi gibi saptanan konuda bilgi ve bakış açısı oluşturması/geliştirmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma nitel bir çalışma olarak seçilmiş; farklı bir öğretim yönteminin öğretici tarafından sınıfta uygulanması nedeniyle "eylem araştırması" olarak modellenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu yedinci sınıfta okuyan 24 öğrenci oluşturmuştur. Verileri toplamak amacıyla ön test, son test, öğrenci günlükleri; öğrenci ödevleri, görüşmeleri, sunumları ve veli anketi kullanılmıştır. Sözlü tarih ödev sürecine ve elde edilen ürünlere ilişkin dokümanlar nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğrencilerin sözlü tarih verileri araştırmacı tarafından geliştirilen "Sözlü Tarih Araştırma Ödevi Değerlendirme Rubriği" ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin velileri, sözlü tarih çalışmasından memnun kaldıklarını ve sözlü tarihin bir öğretim yöntemi olarak öğrencilere iletişim becerisi başta olmak üzere birçok beceriyi katacağını belirtmişlerdir. Öğrenci verileri referans alındığı taktirde sözlü tarih sürecinde

öğrencilerin istekli oldukları merakla birlikte heyecan yaşadıkları verisine ulaşılmıştır. Öğrencilerin sözlü tarih ve meslek seçimi hakkında bilgi sahibi oldukları, meslek seçiminde meydana gelen değişim ve sürekliliği algıladıkları ortaya çıkmıştır (Kaya, 2013).

Akbaba ve Kılcan (2014)'ın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları” isimli çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler Öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören 585 öğretmen adayından görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları; birçok değişkene göre anlamlı farklılık göstermezken, aile fertlerinden sözlü tarih yoluyla geçmişe dair tarih bilgisi edinme durumu, lisans eğitimleri süresince derslerinde sözlü tarih çalışması yapılma durumu ve sözlü tarih araştırmalarına merak düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir (Akbaba ve Kılcan, 2014)

Suh, Butler ve Yaco (2015)'nin “Integrating Oral History Into A Social Studies Methods Course Lessons Learned (Sosyal bilgiler yöntemleri derslerine sözlü tarihin entegre edilmesi)” adlı çalışmalarında verilerin analizi sonucunda, sözlü tarih projesi yapmanın, öğretmen adaylarının okul deneyimleri konusunda yeni bilgiler edinmesini sağladığını ve öğrenmelerinin gerçek hayatta yaşanabilecek problemlerle ilişkilendirilmesine yardımcı olduğu görülmektedir (Suh, Butler ve Yaco, 2015).

Huijgen ve Holthuis'in “Dutch voices: Exploring the Role of Oral history in Dutch Secondary History Teaching (Hollandalıların sesi: Ortaöğretim tarih öğretiminde sözlü tarihin rolü)” isimli araştırmalarından hareketle sözlü tarihin, öğrencilerin tarihi içerik bilgilerini, tarihi akıl yürütme yetkinliklerini ve tarihi öğrenme motivasyonlarını artırabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Huijgen ve Holthuis, 2016).

Bir diğer araştırma ise Dutt-Doner ve arkadaşlarının yapmış olduğu “Understanding the impact of using oral histories in the classroom (Sözlü tarihin derslerde kullanımının etkileri)” isimli araştırmadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, sınıflarında sözlü tarih projeleri kullanan öğretmenler, öğrencilerin aktif katılımını geliştirmekte, daha derin tarihsel anlamalarına katkı sağlamak ve öğrendiklerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayan küçük tarihçiler olmasını sağlamaktadır (Dutt-Doner, Allen ve Campanaro, 2016).

Dilek (2016)'in "A study of oral and local history on sportswomen with 5th grade students (5. sınıf öğrencileriyle kadın sporcular üzerine bir sözlü ve yerel tarih çalışması)" adlı araştırmasında ise öğrencilerin Türkiye'deki güncel sosyal bilgiler müfredatında yer alan yerel ve sözlü tarih yaklaşımlarına dayanılarak, kadın tarihi incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma tasarımı ve eylem araştırması kullanılmıştır. Çalışmada 19 öğrenci ile veriler toplanmış ve öğrenciler Sinop Karadeniz Yelken Kulübü'nün kadın sporcularını incelemiştir. Veriler, tanımlayıcı analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin tarihsel kaynaklarla çalışma, soru tasarlama ve sorma, toplumsal cinsiyet bilincine sahip olma, geçmişin öncü kadınlarına değer verme konusunda beceri kazanabileceği bulunmuştur. Sözlü ve yerel tarih çalışmaları ile öğrencilerin farkındalıklarının artırılabilirliğini sonucuna ulaşılmıştır (Dilek, 2016).

Kabapınar ve İncegöl (2016)'ün "Değişim ve Süreklilik Bağlamında Oyun ve Oyunağa Bakmak: Bir Sözlü Tarih Çalışması" adlı araştırmasında, sözlü tarih öğretim yönteminin okullarda uygulanabilirliği amaçlanmıştır. Araştırmada nitel eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmada bir devlet okulunun beşinci sınıfına devam eden 60 kişilik bir öğrenci grubu kullanılmıştır. Öğrenciler, sözlü tarih uygulaması dahilinde oyun ve oyuncağın değişim ve sürekliliğine dair araştırma yapmış, 50 yaş üstü yetişkinlerle mülakatlar gerçekleştirmiş ve araştırma sonuçlarını rapor halinde sunmuşlardır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin büyük bölümünün sözlü tarih sürecini uygulayabildikleri ve süreçten keyif aldıkları ortaya konmuştur (Kabapınar, İncegöl, 2016)

Dere (2017)'nin "Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih" isimli doktora tez çalışmasında öğrenciler, altıncı sınıf sosyal bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan Elektronik Yüzyıl ünitesinin "İlerlemenin Sonu Yok" adlı konu üzerine sözlü tarih çalışmaları yapmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden keşfedici araştırma modeline göre yapılmıştır. Çalışma grubunu 20 kişilik altıncı sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada tamamı araştırmacı tarafından hazırlanan Veli Bilgilendirme Formu, Odak Grup Görüşme Formu, Öğretmen Görüşmesi Formu, Öğrencilerin Sözlü Tarih Raporları, Öğrencilerin Sözlü Tarih Çalışmasını Değerlendirme Formu ve Araştırmacı (Gözlem) Notları kullanılmıştır. Değerlendirmeler sonunda katılımcıların görüşme tekniklerini kavradıkları, görüşmelerini analiz etmeyi, yorumlamayı, sözlü tarih raporu yazmayı öğrendikleri ve sorumluluk duygusunun geliştiği görülmüştür. Bununla birlikte öğrenciler ve sosyal bilgiler öğretmeni sözlü tarihi yararlı bir yöntem olarak

gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, sözlü tarih çalışmasında yer almaktan keyif almalarına rağmen sürecin daha kısa olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunlarla birlikte sözlü tarih çalışması, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmekle birlikte sözlü tarih raporu yazma, kaygıları yenme ve özgüven kazanma, değişim ve sürekliliği algılama yaşanan yerin yerel tarihini öğrenme gibi önemli katkıları olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmeni açısından da sözlü tarihin etkili bir yöntem olduğu, öğrencilerin çeşitli becerilerini olumlu etkilediği gözlenmiştir (Dere, 2017).

Dere ve Dinç (2017)'in “Sosyal Bilgiler Derslerinden Kalanlar: 1960'dan Günümüze Kadar Sosyal Bilgiler Dersini Alanların Hatıraları” adlı çalışmasında 1960'dan günümüze kadar sosyal bilgiler dersini almış kişilerin anılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersini almış 15 kişiyle sözlü tarih görüşmesi yapılmıştır. Veri toplama araçları olarak sözlü tarih görüşme kayıtları ve tarihi materyaller kullanılmıştır. Ulaşılan veriler, betimsel analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, kaynak kişilerin sosyal bilgiler öğretmenlerini diğer konulardan daha iyi hatırladıkları görülmektedir. Bunun yanında sosyal bilgiler derslerinde geçmişten günümüze en çok düz anlatım yöntemi ve soru cevap tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenci başarısının büyük oranda yazılı ve sözlü sınavlarla değerlendirildiği verisi çıkarılmıştır (Dere ve Dinç, 2017).

Tural (2017)'in “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumları” isimli çalışmasında amaç Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumlarını ortaya konulması olmuştur. Bu amaçla araştırmada, Akbaba ve Kılcan (2012) tarafından hazırlanmış olan, ‘Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Tutum Ölçeği’ uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumlarında tarihsel aktarım değişkeninde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tarihi roman okuma boyutuna göre de kitap okuyanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Tural, 2017).

Kabapınar ve Sağlamgöncü (2017)' nün “Sosyal bilgiler dersinde eşya tarihini araştırmak: Eşyanın da tarihi mi olurmuş!” isimli araştırmalarının amacı, eşya tarihini sınıfta uygulamak, öğrencilerin gerçekleştirdikleri eşya tarihi proje sürecini değerlendirmek ve sürece ilişkin görüşleri ortaya çıkarmak olmuştur. Araştırma nitel bir araştırma olup araştırma deseni eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 21 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler için sürekliliği kavramının değişimi kavramaktan görece daha zor olduğuna ulaşılmıştır. Öğrenciler eşya tarihi

projesinde eşyaların geçmişinden hareketle geçmiş dönemdeki yaşantılara dair çıkarımda bulunmuşlar; geçmiş dönemle günümüz arasında kıyaslama yapabilmüşler, eşyaların/araç ve gereçlerin teknolojik özelliklerinin geçmişi hakkında fikir edinmişler; bu eşyaları kullanan büyükleriyle yaptıkları görüşmelerde büyüklerinin yaşadıklarını kavrayıp empati kurabilmüşlerdir (Kabapınar ve Sağlamgöncü, 2017).

Beldağ ve Balcı (2017)'nin "Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih yönteminin kullanımı: Nitel bir çalışma" adlı çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih yöntemine ilişkin görüşleri incelenip değerlendirilmiştir. Çalışma nitel yöntemine uygun olarak "olgubilim" çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Rize'de görev yapan 10 sınıf ve 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak 6 sorunun bulunduğu görüşme formu kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğretmenlerin sözlü tarih yöntemi hakkında yeterli bilgi sahibi olduklarına ulaşılmıştır. Öğretmenler, sözlü tarih yönteminin öğrenciye bilgi, değer ve beceri kazandırmada faydalı olacağını belirtmişlerdir (Beldağ ve Balcı, 2017).

Fidan (2017)'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Sözlü Tarih Yöntemi Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" adlı araştırmasının amacını, sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih yöntemi kullanımına dair görüşlerini ortaya koymak oluşturmuştur. Araştırma için çalışma grubu olarak, 120 sınıf öğretmeni belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda; sınıf öğretmenlerinin dersin işlenmesinde sözlü tarih yönteminden fayda sağladıkları ancak kaynak kişinin bulunamaması; aile ve öğrencinin görevi önemsememesi, öğrencilerin anlatılanları anlamaması; sonuca ulaşamaması, konu ile görüşülen kişi arasında uyum olmaması; görüşme için uygun ortam bulunamaması, zamanın sınırlı olması; kaynağın sınıf ortamına getirilememesi, konuların sınırlı olması ve maddi zorluklar gibi sorunları tecrübe ettikleri görülmüştür (Fidan, 2017).

Dere ve Alkaya (2017)'nin "Sosyal Bilgiler Derslerinde Tıp Tarihi Konularının Sözlü Tarihle Öğretimi" adlı araştırmalarında sözlü tarih yönteminin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki tıp tarihi konularının öğretimi konusundaki durumunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, 22 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma sonunda ulaşılanlar, öğrencilerin sözlü tarih uygulamasına dair ılımlı düşüncelere sahip olduğunu ancak onların ses kayıtları ile uğraşmaktan hoşlanmadığını göstermiştir. Ayrıca çalışma, sözlü tarihin geçmiş ile günümüzü karşılaştırma, çeşitli hastalıkları ve tedavi

yöntemlerini ayrıntılı şekilde öğrenme ve değişim ve sürekliliğin algılamasında etkili bir yol olduğu bulgusunu ortaya koymuştur (Dere ve Alkaya, 2017).

Dündar (2017)'in "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Öğretim Yöntemi Olarak Sözlü Tarih Hakkındaki Görüşleri" adlı çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının sözlü tarih çalışmalarına dair görüşleri incelenmiştir. Çalışma grubu 93 sınıf öğretmeni adayı olmuştur. Çalışmada, öğretmen adaylarının hiçbirinin daha önce herhangi bir sözlü tarih çalışması yürütmediği ve çoğu öğretmen adayının kendilerini sosyal bilgiler derslerinde sözlü tarih yöntemi uygulamada yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Çoğu öğretmen adayının bu yöntemin öğrencilere birçok yararı olduğunu belirtmelerinden ötürü kendi sosyal bilgiler derslerinde sözlü tarih yöntemini uygulamak istedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının sözlü tarih uygulaması sırasında öğrencilerin çeşitli zorluklarla karşılaşacaklarını düşündükleri belirlenmiştir (Dündar,2017).

Sayımlı (2017)'nin "İlkokul Öğrencilerinin Sözlü Tarihe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" isimli çalışmasında, ilkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumları üzerine bir inceleme yapılmıştır. Bu araştırma, ilkokul öğrencilerine yönelik geçerli ve güvenilir bir sözlü tarih tutum ölçeği hazırlanması ve ilkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla iki alt boyuttan oluşan 15 maddelik Sözlü Tarih Tutum Ölçeği (STTÖ) geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sözlü tarihe yönelik tutumları cinsiyetleri açısından bakıldığında kız öğrenciler lehine; okul türüne göre devlet okuluna devam eden öğrenciler lehine; tarih konularından hoşlanma düzeyine göre tarih konularından hoşlanan öğrenciler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Sınıf düzeyinin, aile türünün, aile gelir düzeyinin, kendilerine ait odalarının olup olmamasının, anne babalarının birlikte yaşayıp yaşamamasının öğrencilerin sözlü tarihe yönelik tutumlarını anlamlı bir şekilde farklılığa sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sayımlı, 2017, s.5-11).

Dere ve Kızılay (2017)'in "Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri" adlı çalışmaları kapsamında 4. Sınıf öğrencilerine sözlü tarih yöntemi ile kendi aile tarihlerini araştırmaları istenmiştir. Öğrenciler, aile tarihlerini araştırmış, soy ağaçlarını oluşturmuş ve aile hikâyelerini yazmaya çalışmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin yöntemi kullanmaktan hoşlandıkları, ailelerini daha yakından tanıdığı, karşılaştırma yaptıkları ve değişim ve sürekliliği algıladıkları görülmüştür. (Dere ve Kızılay, 2017).

Sağlam ve Sayımlı (2018)'nin "İlkokul Öğrencilerinin Sözlü Tarihe Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı araştırmalarında, ilkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla iki alt boyuttan oluşan 15 maddelik Sözlü Tarih Tutum Ölçeği (STTÖ) uygulanmıştır. Ölçek için 2017-2018 eğitim öğretim yılında Sakarya'da ilkokul 3 ve 4. sınıflara devam eden 817'si kız, 807'si erkek olmak üzere toplam 1624 katılımcı kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre sözlü tarihe yönelik tutumlarının kız öğrenciler lehine; okul türüne göre devlet okuluna devam eden öğrenciler lehine; tarih konularından hoşlanma düzeyine göre tarih konularından hoşlanan öğrenciler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Sınıf düzeyinin, aile türünün öğrencilerin sözlü tarihe yönelik tutumlarını anlamlı bir şekilde farklılaşdırmadığı sonucuna varılmıştır. (Sağlam ve Sayımlı, 2018).

Dere ve Emeksever (2018)'in "Hayat Bilgisi Derslerinde Sözlü Tarihle Kültürel Mirasın Öğretimi" adlı araştırmalarında, somut olmayan kültürel miras öğelerinin öğretiminde sözlü tarihin katkılarını açığa çıkarmayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni kullanılan araştırmanın çalışma grubunu, 24 kişilik ikinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçları, sözlü tarih uygulaması ile öğrencilerin yakın çevresindeki somut olmayan kültürel miras öğelerini tanıdıklarını göstermiştir. Ayrıca değişim ve sürekliliği algılayan öğrenciler, değişimin daha çok olumsuz boyutuna dikkat kesilmişlerdir. Ayrıca kaynak kişiler, çalışmanın iki kuşağı bir araya getirdiğine ve kültürün tanınmasına ve aktarılmasına yardımcı olduğuna dikkat çekmişlerdir (Dere ve Emeksever, 2018).

Çelik (2018)'in "Prospective Social Studies Teachers' Evaluations of Their Own Oral History Experiences Related to Turkey's Recent History (Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türkiye'nin Yakın Tarihiyle İlgili Sözlü Tarih Tecrübelerine İlişkin Değerlendirmeleri)" başlıklı makalesinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın tarihiyle ilişkili olarak yaşadıkları sözlü tarih deneyimlerini incelemeyi amaçlamıştır. 34 sosyal bilgiler öğretmen adayı araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Nitel araştırmalardan fenomenolojik desene uygun olarak yapılan bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiş ve içerik analizi uygulanmıştır. Öğretmen adaylarına göre Türkiye'nin yakın tarihiyle alakalı yaşamış oldukları sözlü tarih deneyimlerinin tarih anlayışları üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve farklı bakış açıları edindiklerini belirtmişlerdir. Sözlü tarihe ilişkin yaşadıkları en önemli zorluğun görüşme

yaptıkları kaynak kişilerden kaynaklandığını, aynı zamanda gelecekteki sosyal bilgiler sınıflarında sözlü tarih uygulamayı istediklerini açıklamışlardır (Çelik, 2018).

Aktın ve Tekir (2018)'in “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sözlü Tarih Yapmakla İlgili Deneyimleri” adlı çalışmalarında amaç sözlü ve yerel tarih çalışmalarıyla meşgul olan bir grup sosyal bilgiler öğretmen adayının tarih ile ilgili deneyimlerini, tarihsel anlamalarını, kişisel bakış açılarını derinlemesine ve çok boyutlu olarak ortaya koymak olmuştur. Araştırma durum çalışması deseninde yürütülmüştür ve araştırmanın çalışma grubunu on öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sözlü tarih çalışmalarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bir tarihçi gibi düşünme ve çalışma becerileri kazanmalarına değerli katkılar sunduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda sözlü tarih çalışmalarının öğretmen adaylarının empatik bir bağ geliştirmelerine, tarihsel bilgilerinin, genel kültürlerinin ve yerel tarihe olan ilgi ve meraklarının oluşmasına da olumlu yönde katkı sağladığına ulaşılmıştır (Aktın ve Tekir, 2018).

Dere (2018)'nin “Sosyal Bilgiler Lisans Eğitiminde Sözlü Tarih: Örnek Bir Uygulama” adlı çalışmasının amacı, sözlü tarihi kullanan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının fikirlerini incelemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih görüşmeleri, transkriptleri, diğer dokümanları ve sözlü tarih ürünlerinin niteliğinin belirlenen ölçütleri yüksek oranda karşıladığı görülmüştür. Ayrıca sözlü tarih araştırmalarının akademik, kişisel-psikolojik, sosyo-kültürel ve entelektüel gelişim açısından sosyal bilgiler öğretmen adaylarına olumlu etkileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Dere, 2018).

Türksoy ve Karaer (2018)'in “Sosyal Bilgiler Atatürkçülük Konuları Bağlamında Yurttaşlık Bilincine Yönelik Sözlü Tarih Çalışması: Bulgaristan Göçmenleri” adlı araştırmalarında kırsal bölgede yaşayan yurttaşların dördüncü sınıf Atatürkçülük konuları bağlamında yurttaşlık bilincinin tespitini amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma türlerinden olan kültür analizi yaklaşımı temel alınarak tasarlanmıştır. Çalışma grubu Bulgaristan göçmeni Başmakçı köyü halkını kapsamaktadır. Halkın Atatürkçülük konuları konusunda farkındalık durumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların konu hakkında bilgi almaya istekli olduğu görülmektedir (Türksoy ve Karaer, 2018).

Dere ve Dinç (2018)'in “Yapılandırmacı Bir Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Entegrasyonu” adlı çalışmalarında amaç, sözlü tarihin

sosyal bilgiler derslerindeki eğitim potansiyelini, artılarını ve sosyal bilgiler derslerine dahil edilme sürecinde karşılaşılabilecek sorunları belirlemektir. Çalışma grubu, altıncı sınıf öğrencilerinden (20) oluşturulmuştur. Çalışma bulgularına göre; sözlü tarih uygulamanın öğrencilere kişisel, akademik ve psikolojik alanda birçok katkıları olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin iletişim becerileri gelişmiş, bunun yanında tarihsel araştırma yöntemini kullanma, görüşme yapma, yerel tarihi kavrama ve özgüven kazanma gibi birçok artı sağlamıştır. Bu sonuçlar, sözlü tarih yönteminin sosyal bilgiler derslerinde etkili öğrenme ve öğretme yöntemi olarak dahil edilebileceğini ortaya koymuştur (Dere ve Dinç, 2018).

Kabapınar (2018)'in "Gençler Üsküdar'ın Tarihini Yazıyor, Belgeselini Çekiyor: Tüm Süreçleriyle Bir Yerel ve Sözlü Tarih Projesi" araştırmasının amacı, lise öğrencilerinin Üsküdar temelinde yerel ve sözlü tarih çalışmaları yapmalarını sağlamaktır. Araştırma nitel bir araştırma olup eylem araştırması desenine göre şekillendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 3 tarih öğretmeni ile projeye katılan 24 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda lise öğrencilerinin gerekli rehberlik yapıldığında ve imkanlar sunulduğunda geçmişe ışık tutan birer tarihçi oldukları görülmüş, tarihin sadece sınıfta değil dışarda ve çeşitli yöntemlerle de kavranabileceği bulgusuna ulaşılmıştır. (Kabapınar, 2018).

Şahin (2018)'in "İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih uygulamalarının etkililiği ve önemi" adlı çalışmada sosyal bilgiler dersinde yapılacak olan sözlü tarih uygulamasının öğrencilerin öğrenmeleri üzerine etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu çalışma bir ilkokuldaki dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucu olarak dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerin sözlü tarih çalışması yapabildiğine ulaşılmıştır. Yapılan sözlü tarih araştırması ile, öğrenciler bir yandan tarihe ilgi duymuş diğer yandan da tarihin bu yaşlarda daha da somutlaşmasıyla zaman-mekân kavramlarını daha iyi belleklerine dahil etmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler bilimsel çalışma tecrübesi edinmişlerdir (Şahin, 2018).

Öz (2018)'ün "8. sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında sözlü tarih metodunun kullanımına yönelik öğretmen görüşleri" isimli yüksek lisans tezi 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde bir yöntem olarak sözlü tarih metodunun kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada 13 sosyal bilgiler öğretmeni bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih yöntemine dair temel bilgilere sahip oldukları, sözlü tarih yöntemi hakkında ılımlı fikirlere sahip oldukları, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve

Atatürkçülük dersinde sözlü tarih yönteminin kullanılması gerektiği ve büyük çoğunlukta öğretmenlerin derslerinde sözlü tarih yöntemine yer vermeye özen gösterdiği, sözlü tarih kullanılmasının öğrenciye olumlu yönde katkılarının olduğu, sözlü tarihin tarih öğretimine olumlu etkilerinin olduğu ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih yönteminin kullanımının çeşitli sınırlılıkları olduğu sonucuna varılmıştır (Öz, 2018).

Polat (2018)'in "Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih çalışmasına bir örnek: Tokat merkez mahalle isimleri" adlı yüksek lisans çalışmasında ise Tokat merkezinde yer alan mahalle isimlerinin anlamı ile ilgili bilgiler sözlü tarih yöntemi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma bulgularında yedinci sınıf öğrencilerinin sözlü tarihe dair bilgilerinde eksiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerden bazıları ise cadde, sokak isimlerini yaşadıkları mahalle olarak ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca 39 mahalle isminin anlamı, isminin belirlenmesinde etkili olan şartlar ortaya konulmuştur (Polat, 2018).

Karadeniz (2019)'in "Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe İlişkin Değerlendirmeleri" isimli yüksek lisans tezi sözlü tarih yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasına yöneliktir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine uyulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 50 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda sözlü tarih yöntemi uygulandığı takdirde öğrencilerin kültürümüzdeki değişim ve sürekliliği belli bir kronoloji içerisinde ve neden sonuç ilişkisi bağlamında açıkladıkları görülmüştür (Karadeniz, 2019).

Dere (2019)'nin "Viewpoints of Social Studies Teachers about Oral History Method (Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sözlü Tarih Yöntemine İlişkin Görüşleri)" isimli çalışmasının amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih yöntemine bakış açılarını ortaya koymak olmuştur. Bu amaca ulaşmak için nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmaya, Türkiye'nin çeşitli illerinden toplam 225 ortaokul sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Veri toplamak için üç bölümden oluşan standart bir açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Çevrimiçi olarak ve yüz yüze görüşmelerde toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda, sözlü tarihin sosyal bilgiler derslerinde kullanımına ilişkin önemli sonuçlar elde edilmiştir. İlk olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun sözlü tarih yöntemiyle tanıştığı ve bu yöntem hakkında üniversite öğrenimleri sırasında bilgileri olduğu görülmüştür. İkincisi, öğretmenlerin çoğu bu yöntemi kalıcı öğrenmeyi kolaylaştıran ilginç ve etkili bir yöntem olarak tanımlamıştır. Üçüncüsü, sözlü tarih yönteminin ilk elden bilgi sunduğunu, tarihsel düşünme becerilerini

geliştirdiğini ve toplumla anlamlı bir bağlantı kurulmasını sağladığını belirtmiştir. Buna rağmen, bu yöntemi derslerinde kullanmadıklarını belirten öğretmenler, okul müfredatı ve sözlü tarih yöntemi ile ilgili bazı problemlerden bahsetmişlerdir. Bu sonuçlar bağlamında, sözlü tarih yönteminin bazı problemlere rağmen sosyal bilgiler öğretmenleri arasında popülerlik kazanmaya başladığı sonucuna varılmıştır (Dere, 2019).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ve araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği açıklamıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi *kültür ve miras* öğrenme alanın “Kültürel Özelliklerimiz” konusunda yaşadığı farklılıkları sözlü tarih perspektifi ile incelerken nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Bu desenin kullanılmasındaki amaç öğrencilerin dini bayramlara ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek ve detaylı bir şekilde ortaya çıkarmaktır. Yunanca “görünenlerin betimlenmesi” anlamına gelen fenomenolojide, insanların deneyimi nasıl anlamlandırdığını ve hem bireysel olarak hem de paylaşılan anlam olarak deneyimi bilince nasıl dönüştürdüklerini keşfetme üzerine odaklanılmaktadır (Patton, 2014, s.104). Bir başka deyişle insanların fenomeni nasıl algıladıkları, nasıl betimledikleri, hakkında ne hissettikleri, nasıl yargıladıkları, nasıl anımsadıkları, nasıl anlamlandırdıklarına odaklanılır. Bu şekilde bir veriyi toplamak için ilgilenilen fenomeni doğrudan deneyimleyen, yani yaşamış deneyimlere sahip olan insanlar ile derinlemesine mülakatlar yapılmalıdır. Bu nedenle bu araştırmada bayramların birinci, ikinci ve üçüncü kuşak için ne ifade ettiğini derinlemesine araştırmak için fenomenolojik desen kullanılma ihtiyacı duyulmuştur (Patton, 2014, s.104).

Fenomenoloji bireylerin neyi tecrübe ettikleri ve dünyaya nasıl bir yorum getirdikleridir. Fenomenolojik araştırmanın merkezi budur. Fenomenin özünü belirlemek için farklı bireylerin deneyimleri alınır, analiz edilir, karşılaştırılır, fenomene ilişkin deneyimleri sorgulayarak deneyimin özüne ulaşmaya çalışılır. Ayrıca bu deneyimlerimizin derinlemesine inceleme ve araştırma odağı olan fenomen bir kültür, yaşam tarzı da olabilir (Saban ve Ersoy, 2016, s.55-56). Buradan hareketle de üzerinde durulan bayram kavramına hem birinci ve ikinci kuşağın hem de üçüncü kuşak olan öğrencilerin bakış açılarının bir fenomen olarak her yönüyle incelenmesi için de bu desen kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Fenomenolojik araştırmada çalışma grubu hakkında bir sınırlama veya bir aralık olmadığı belirtilmiştir (ekmez, Yıldız ve Bütüner, 2012). Ancak katılımcılar konu yani fenomen ile ilgili bilgi sahibi olmalıdırlar. Araştırmanın fenomeni olan bayramlar genç yaşlı her bireyin içinde bulunduğu bu toplumda en çok önem verilen birliktelik günleri olduğundan katılımcılar konu hakkında bilgi ve deneyim sahibidirler. Araştırmanın alışma grubunu İstanbul ili Bayrampaşa ilçesine bağlı bir devlet okulunda 2019-2020 eğitim öğretim yılında beşinci sınıfa devam eden araştırmacının da sosyal bilgiler öğretileri olduğu toplam 23 kişilik öğrenci grubu (üçüncü kuşak), bu öğrencilerin sözlü tarih uygulaması yapmak üzere ulaştığı kaynak kişiler olan 23 kişilik anne veya babaları (ikinci kuşak) ve yine 23 kişilik anneanne/ babaanne veya dedeleri (birinci kuşak) oluşturmaktadır. Sözlü tarih uygulamalarında en önemli unsurlardan olan kaynak kişiler çalışma grubu olan öğrencilerin ebeveynleri olduğundan ulaşma ve veri toplama konusunda aksilikler yaşanmamıştır. Hem kaynak kişilerin hem de öğrencilerin fenomen olan bayramlar hakkında bilgi sahibi olmaları ile kültürümüze ait bir ögenin incelenmesi daha kolay hale gelmiştir.

Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin ikinci öğrenme alanı olan *kültür ve miras* öğrenme alanında kültürümüzü tanıyalım konusunda bulunan bayramlarımızdan hareketle bu sınıf düzeyi seçilmiştir. Katılımcı olan öğrenciler için kız öğrenci (KÖ-1), erkek öğrenci (EÖ-1) gibi kodlamalar kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri

Fenomenolojik araştırmaların başlıca veri toplama aracı görüşmelerdir. Katılımcı olan kişilerin fenomen(bayram) hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmanın ve öğrencilere sözlü tarih yöntemini kullanarak birer küçük tarihçi rolü vermenin de en iyi yolu bu olduğundan görüşme yöntemi seçilmiştir. Bu araştırmada nitel araştırmalara uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek-1) kullanılmıştır. Görüşme formu için amaca hizmet edecek şekilde sorular hazırlanmış ve bu form üç öğrenci ile yapılan ön görüşmede kullanılmıştır. Bu pilot görüşmeler sonucunda amaca hizmet ediciliği uzman görüşü ile kontrol edilmiş ve onaylanmıştır. Görüşme formu son haliyle 2019 yılı ekim ayının ilk haftasında ilgili öğrencilere verilmiş ve hem birinci kuşak hem de ikinci kuşak için uygulamaları ardından görüşme yapıp görüşlerini de yazılı olarak kaydetmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda beşinci

sınıf sosyal bilgiler dersi ikinci ünitesi olan “*kültür ve miras*” ünitesi içindeki “Kültürümüzü Tanıyalım” konusu 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar” başlığı altında bulunan yedinci maddede "uygun konularda sözlü tarih çalışması yapılmalıdır” önerisi dikkate alınarak seçilmiş ve bu konuda yer alan dini bayramlarımız sözlü tarih doğrultusunda öğrenciler tarafından incelenmiş ve yaptıkları görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeleri yapan öğrenciler ile araştırmacı tarafından bireysel görüşmeler yapılmış ve bu süreçte yaşadıkları üzerinde tekrar durulmuş bayramlara ilişkin değişimi, anlatılanlardan hareketle Ek-2’deki sorular eşliğinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bu verilerin tamamı yazılı olarak kayıt altına alınmış ve katılımcıların onayı alınarak kalıcı hale getirilmiştir.

Veri toplama süreci olarak ise aşağıdaki sıralama güdülmüştür;

- Literatür taraması
- Problem durumu belirleme
- Uygulama okuluna karar verme
- Ön görüşmeler yapma
- Süreç planı
- Öğrenciler tarafından sözlü tarih sürecinin uygulanması
- Bireysel görüşmelerinin yapılması
- Verilerin düzenlenmesi
- Verilerin analizi
- Bulguların değerlendirilmesi

Araştırmacının da öğretmen olarak çalıştığı İstanbul Bayrampaşa’daki bir devlet okulunda önceden seçilen üç öğrenciye konu hakkında bilgiler verilmiş ve uygulamayı yapmaları istenmiştir. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra konu kazanımları, diğer bütün katılımcılarla zamanı geldiğinde işlenmiş, seçilen öğrenciler ile ders dışında sözlü tarih yöntemi üzerine görüşmeler yapılmış, gerekli bilgiler verilmiş ve yöntemi birinci ve ikinci kuşak akrabalarına uygulamaları, bunları da yazılı olarak kayıt altına almaları istenmiştir. Verilerin tamamı katılımcıların izinleri dahilinde analiz edilmiş ve değerlendirilmeye alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin çalışma bulgularına dönüştürülme işlemine nitel veri analizi denilmektedir (Patton, 2014). Bu sebeple elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak değerlendirilmiştir. Bu çalışmada mümkün olduğunca araştırmacı varsayımları ve önyargılarının araştırma sürecine etki etmemesi sağlanmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş olan temalarla birlikte özetlenip ve yorumlanmıştır. Nitel araştırmalarda gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılar kullanılır.

Öğrencilerin yaptığı görüşmeler ve sözlü tarih deneyimleri sonrasında bireysel görüşmeler yapılmış ve önceden belirlenen açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Hem öğrenci cevapları hem de öğrencilerin birinci ve ikinci kuşaktan topladığı görüşler Microsoft Word programı ile bilgisayara aktarılmıştır. Tüm metin ve sorulara verilen cevaplar incelenmiş, çıkarıma kaynak olacak kavramlar ayrıca tablolştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri bilimsel araştırma etiği gereğince tablo oluşturma aşamasında “KÖ-1, EÖ-2” gibi rumuzlar verilerek değiştirilmiştir. Verilen cevaplar da isimleri verilmeden bu rumuzlar kullanılarak değerlendirilmiş ve sürece dahil edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın bilimsel anlamda kabul görmesi için araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık, tutarlı, diğer araştırmacılar tarafından da onay alınabilir olması gerekir. Tersine durumda araştırmanın inandırıcılığı konusunda şüphe duyulabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Fenomenolojide nitel araştırmalarda rastlanan şekilde kesin ve genellenebilir sonuçlara ulaşılamaz. Ancak bir olgu ve fenomenin daha iyi anlaşılabilmesi adına ayrıntılı deneyimler ortaya konabilir. Bu yönü de bilimsel literatüre katkı anlamında önemlidir. Bu çalışmada nitel araştırmalar için geçerliliğin boyutları olan inandırıcılık (iç geçerlilik) ve aktarılabilirlik (dış geçerlilik), ayrıca güvenirliliğin boyutları olan tutarlılık (iç güvenirlilik) ve teyit edilebilirlik (dış güvenirlilik) amaçlanmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.277). Fenomenolojik araştırmada geçerlilik araştırmacının verileri sunarken belirttiği gerekçelerin doğru ve güvenilir olmasıdır. Ayrıca geçerliliğin sağlanması için çalışmanın yöntem ve sonuçlarının açık ve tam verilmesi gerekir (Booth'tan aktaran Çekmez ve diğerleri, 2012). İnanırıcılığı (iç geçerlilik) sağlamak amacıyla verileri kodlarken ve yorumlarken iki farklı uzman fikri alınmış ve yargılardan uzak bir araştırmaya yönelim amaçlanmıştır. Ayrıca yapılan pilot görüşmelerde üç katılımcı öğrenci kullanılmış ve

soruların anlaşılabilirliği de öğrenciler tarafından gözden geçirilip teyit edilmiştir ve katılımcılarla uzun süreli etkileşim sağlanmıştır. Aktarılabirliği (dış geçerlilik) sağlamak amacıyla verileri ve görüşleri incelerken ayrıntılı betimlemeler kullanılmış ve katılımcı grup seçilirken de amaçlı örneklem kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.277). Bu araştırmada tutarlılık (iç güvenilirlik) sağlanırken veri analizi ve kodlamayı iki araştırmacı yürütmüştür. Verilerin toplanması, işlenmesi ve tablolaştırılması sürecinde araştırmacı ve danışman tarafından gözden geçirilmesi sağlanmıştır. Teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik), araştırmacı ve danışman tarafından belirli vakit aralarından sonra analizlerin tekrar yapılması ile sağlanmıştır. Verilerin analizleri sonlandırılırken katılımcı ve kavram kodlamaları bu düzeltmeler ışığında gözden geçirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde problem cümlelerine ilişkin bulgular verilmiştir.

4.1. Birinci ve İkinci Kuşağın Unutamadıkları Bayram Anlarına İlişkin Görüşleri

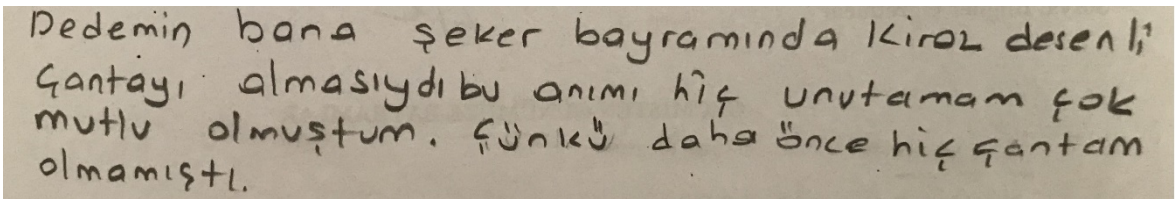
Bu başlık altında öğrencilerin birinci ve ikinci kuşakla yaptıkları sözlü tarih görüşmelerinden elde edilen ve hem birinci hem de ikinci kuşağa ait olan bayram anılarını incelemek ve yorumlamak amaçlanmıştır.

KÖ-10 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı sözlü tarih görüşmesinden elde ettiği veriye göre annesi unutamadığı bir anıyı şöyle belirtmektedir: “Arkadaşlarımızla en çok kim şeker ve para topladı diye sayardık.”

EÖ-3 adlı öğrencinin yaptığı görüşmede annesi “Evimiz mezarlığın karşısındaydı ve mezarlığa ziyarete gelenlere erkek kardeşim su taşırdı. Ben de duvardan attığı su bidonlarını doldurur ve ona taşırdım, bu anıyı unutamıyorum” diye belirtmiştir.

KÖ-8 adlı öğrencinin yaptığı görüşmede anneannesi “Çocukluğumda yaşadığım bayramların en güzel hatırası anneannemin, babaannemin ve dedemin bizimle beraber olması ve dedemin verdiği bayram harçlıklarıydı” demiştir.

Yine KÖ-16 adlı öğrencinin yaptığı sözlü tarih görüşmesinde annesi şunları belirtmiştir:

Dedemin bana şeker bayramında kirol desenli çantayı almasıydı bu anımı hiç unutamam çok mutlu olmuştum. Çünkü daha önce hiç çantam olmamıştı.

Fotoğraf 1

KÖ-13 adlı öğrencinin yaptığı sözlü tarih görüşmesinde ise dedesi “Annemin köyde olduğu bir bayramda köyün meydanındaki ulu bir ağaca salıncak kurulması, köydeki bütün çocukların ise orada toplanıp sallanmasını unutamıyorum” diye belirtmiştir.

Bu verilerden de anlaşılacağı gibi birinci ve ikinci kuşak için bayramlar mutluluk ve bir araya gelme anlamı taşımaktadır.

4.2. Yetişilen Aile Ortamına İlişkin Görüşler

Bu başlık altında nc kuşak olan öğrencilerin sözlü tarih görüşmeleri sonunda elde ettiği verilerden hem birinci hem de ikinci kuşağın yetiştiği aile ortamına ilişkin çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki tabloda bu amaca ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1

Birinci ve İkinci Kuşağın Yetiştikleri Aile Ortamına İlişkin Görüşler

Yetişilen Aile Ortamı	Birinci Kuşak	İkinci Kuşak
Geniş aile	14	10
Mutlu aile	5	7
Çekirdek aile	1	7
Sevgi dolu aile	0	8
Huzurlu aile	2	5
Saygılı aile	1	5
Dar gelirli	6	0
Korumacı-bağlı aile	2	4
Sıcak aile	1	3
Güzel aile	1	3

Araştırma süreci sonucunda, ğrenci metinlerinden ıkarılan Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin birinci ve ikinci kuşakla yaptığı Sözlü Tarih alışması ile birinci kuşak yani anneanne/babaanne/dede verilerine göre yetişilen aile ortamının çoğunlukla (14) “Geniş Aile” olduğu grlmştir.

K-2’nin babaanesi ile yaptığı görüşmede aldığı cevaba göre babaannesinin “12 kişilik büyük bir ailede yetiştik” demesi geniş aile için güzel bir örnek teşkil etmektedir. E-5’in anneanesiyle yaptığı görüşmede anneannesinin “kalabalık bir aile ortamında yetiştik” demesi de yine geniş aile ortamına örnektir.

Bununla birlikte çekirdek aile olarak bilinen anne baba ve çocukların bulunduğu aile yapısında yetişen birinci kuşak üyesinin oldukça az olduğu (1) verisine ulaşılmıştır. Buna karşın ikinci kuşakta bu durumun hatırı sayılır derecede arttığı, “Çekirdek Aile” de yetişenlerin sayısının 7 olduğu görülmüştür.

KÖ-2'nin annesi ile yaptığı görüşmede annesinin “ben beş kişilik bir ailede yetiştim” demesi çekirdek aile için örnek olmakta, bir kuşakta bile geçişin bu kadar hızlı olduğu aynı aile üzerinden görülmektedir. Aynı şekilde EÖ-5 in annesiyle yaptığı görüşmede “çekirdek bir ailede yetiştim. Anne, baba ve çocuklardan oluşan güzel bir çocukluğum oldu” demesi de çekirdek aile ortamına örnek olarak verilebilir.

Yine bu tabloya göre birinci kuşağın yetiştiği ailelerin bir kısmının (6) dar gelirli olduğu verisine ulaşılmıştır. Bunun sebebinin ise kendilerinin yetiştikleri ortamın 1940-1950 arası yıllara gelmiş olabileceğidir ki bu tarihler de II. Dünya Savaşının verdiği yokluk yılları olabilmektedir. Bu veriye karşın ikinci kuşağın dar gelirli aile yapısıyla ilgili bir demec vermedikleri görülmektedir. Buna ilişkin KÖ-3'ün yaptığı görüşmede anneannesinin “Sıkıntılı ve yokluk içinde büyüdüm” demesi örnek olarak verilebilir.

Ayrıca sevgili ve saygılı aile ortamının büyük oranda ikinci kuşakta görüldüğü (8) bulgusuna ulaşılmıştır. Buna da günümüzdeki çocukların görece sevgi ve saygılı aile ortamında yetişmediklerini düşünmeleri veya kendi ebeveynleri yani birinci kuşağın yetiştirme yöntemini beğenmeleri sebep olabilmektedir.

Yapılan sözlü tarih uygulamasına göre mutlu aile ortamında birinci kuşağın cevabı 5 iken ikinci kuşağın cevabı 7'dir. Böylece geçmişten günümüze süreklilik arz ettiği verisine ulaşılmaktadır. Bu cevaplara örnek olarak KÖ-8'in yaptığı sözlü tarih araştırmasına göre annesi ve anneannesinin mutlu bir ortamda yetiştiği ortaya çıkmaktadır. Annesi “çok mutlu, sevgi dolu ve kalabalık bir aile ortamında yetiştim.”, anneanesi ise “kavgasız, mutlu ve neşeli bir aile ortamında yetiştim” diyerek bunu belirtmişlerdir.

4.3. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Algularına İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında öğrencilerin yapmış olduğu sözlü tarih görüşmeleri sonrasında elde ettikleri verilerden hareketle birinci ve ikinci kuşağın bayram algularına ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki tablo da bu amaçla toplanan bulgulardan hareketle hazırlanmıştır.

Tablo 2

Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Algılarına İlişkin Görüşleri

Bayram Algısı	Birinci Kuşak	İkinci Kuşak
Akraba ziyaretleri / birliktelik	9	15
Bayramlık kıyafet	4	4
Mutluluk	4	4
Şeker toplamak	6	1
Güzel	4	2
Barış dayanışma	2	3
El öpme	2	1
Harçlık	2	1
Yemek ikramı	3	
Diğer	4	2

Öğrenci verileri ile oluşturulan Tablo 2'ye bakıldığında birinci ve ikinci kuşağın bayram algısının nasıl olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Verilen bilgilere göre hem birinci kuşak hem de ikinci kuşak için bayramlar akraba ziyareti/birliktelik olarak algılanmaktadır. Bu bilgilere göre birinci kuşak daha az olarak akraba ziyaretini vurgularken (9), ikinci kuşak için akraba ziyaretleri ve birlikteliğin önemi artmış ve daha fazla vurgulanmıştır (15). EÖ-4 adlı öğrencinin “bayramlarda annem bize kendi elleriyle bayramlık dickerdi, sabahları sevinçle kalkardık, üzerimizi giyer ve büyüklerimizle bayramlaşırdık” cevabını alması, KÖ-17 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı görüşmede “hep bir arada yaşayan ve zaman geçiren bir aile olduğumuz için bayram demek uzakta olan akrabalarımızı görmek demektir” cevabını alması ve KÖ-4 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı görüşme esnasında annesinin aşağıdaki cevabı birlikteliğe güzel bir örnektir.

Bayram benim için ziyarettir. Görülmediğimiz akrabalar ve arkadaşlarımızla görüşmektir. Hâl ve hatırlarını sormaktır.

Fotoğraf 2

Diğer bir bulgu ise birinci kuşak için bayramlarda akla gelen şeker toplama algısı en çok vurgulanan ikinci durum iken (6), ikinci kuşak için bu algı azalmış ve yok olma seviyesine gelmiştir (1). Bu veri ile ilgili, EÖ-5 adlı öğrenci anne ve babasıyla yaptığı görüşmede “arkadaşlarımızla kapı kapı gezip topladığımız şeker ve harçlıkları hiç unutmuyorum” cevabına ulaşmışlardır.

Bununla birlikte her iki kuşak için de bayram denince akla gelenlerden biri de bayram kıyafetleri ve mutluluk olmuştur ve değişmeyerek aktarılmıştır. (4). KÖ-8’in annesi ile yaptığı sözlü tarih görüşmesinde “en büyük mutluluk bayram sabahı yeni alınan elbise ve ayakkabılarımızı giymektir” cevabını alması buna iyi bir örnektir.

Bayram denince ilk akla gelenlerden olan el öpme geleneği, iki kuşak tarafından da çok az ifade edilmiştir. Buna örnek olarak EÖ-5 adlı öğrencinin anneannesiyle yaptığı görüşme sonucu aldığı görüş aşağıda belirtilmiştir.

Eskiden bayramlar çok güzeldi. Bayram sabahları babam camiden geldiğinde 7 kerdeş sıraya girer babamız ve annemizin etini öperdik.

Fotoğraf 3

4.4. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Hazırlıklarına İlişkin Görüşleri

Birinci ve ikinci kuşağın bayram hazırlıklarına ilişkin görüşlerinin verildiği bu başlık altında öğrencilerin elde etmiş oldukları veriler yorumlanmıştır. Aşağıdaki tabloda bu yorumlamalara yer verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3

Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Hazırlıklarına İlişkin Görüşleri

Bayram hazırlıkları	Birinci kuşak	İkinci kuşak
Temizlik	13	14
Yemek yapma	12	10
Tatlı yapma	9	12
Bayram alışverişi (Kıyafet)	6	4
İkramlar hazırlama		3
Anneye yardım		1
İmece	1	
Harçlık	1	

Öğrenci verileri dikkate alındığında elde edilen Tablo 3'e bakıldığında birinci ve ikinci kuşak için yapılan bayram hazırlıkları ortaya konulmuştur.

Yapılan bayram hazırlıkları incelendiğinde iki kuşak için de değişmeyerek aktarılan bir durum temizlik olmuştur. Birinci kuşak için 13 ve ikinci kuşak için 14 kez belirtilen bu durum ile ailelerin bayramlardan önce yaptığı hazırlıklar arasında en önemli yeri temizlik almıştır ve bu durum kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. KÖ-8'in yaptığı görüşme sırasında annesi "bayram gelmeden günler önce halılar ve perdeler yıkanır, temizlik yapılırdı. Evimizin de bahçesini ben temizlerdim" demiş ve yapılan temizliği vurgulamıştır.

Temizlik gibi aktarılan ve devam eden bir durum da bayram için yapılan yemekler olmuştur. Hem birinci hem de ikinci kuşak için toplamda 22 defa tekrarlanan bir cevap olan yemekler hazırlıklar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bunu takiben de 21 defa tatlı yapılması tekrar edilmiş ve bayramların vazgeçilmezi olan tatlı da yapılan hazırlıklar arasında yerini almıştır.

Bununla da dini bayramlar açısından bakıldığında gelen misafire evi temiz sunmak için temizliğin yapılması, ayrıca gelen misafir için sunulacak yemek ve tatlının da gelecek tanrı misafirinin misafirperver bir gelenekle doyurup en iyi bir şekilde ağırlanması amaçlanmıştır.

KÖ-2 adlı öğrencinin yaptığı görüşmeye göre annesi “bayram için annemiz, tatlılar, börekler ve misafirler için yemekler hazırlardı. Ben ise şeker ve yemek servislerine yardım ederdim.” diyerek yapılan yemek hazırlıklarından bahsetmiştir. Ayrıca KÖ-15’in yaptığı görüşmede babası “çocukluğumuzda bayramlar başlamadan birkaç gün önce börekler, çörekler ve tatlılar hazırlanırdı” diye belirtmiştir.

Tablo 2’de de vurgulandığı üzere bayram algısı olarak verilen cevaplar arasında bayram alışverişleri/bayramlık kıyafet önemli bir yere sahipti. Bayram hazırlıklarına baktığımızda da Tablo 3’te bayram alışverişinin birinci kuşak için 6 kez ikinci kuşak için ise 4 kez belirtildiği görülmüştür. Böylelikle bayram geleneği olarak alınan yeni kıyafetlerin giyilmesi ve bu doğrultuda alışveriş yapılması geleneği de devam etmekte, aktarılmakta ve süreklilik arz etmektedir. Buna örnek olarak KÖ-9 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı görüşmede “bayram alışverişine çıkılıp, bayramlıklar, misafirler için ikramlık şekerler alınır” cevabı verilebilir.

Bu veriler ile ikramlar hazırlama (3), anneye yardım (1), bayram öncesi imece (1) ve harçlık hazırlama (1) da cevaplar arasında belirtilmiş ve yerini almıştır.

KÖ-15’in dedesi ile yaptığı görüşmede “bayram yerine gider, imece ile hazırlıklar yapardık” demesi de bu hazırlıkları birlikte ve iş bölümü ile yaptıklarını vurgulamaktadır.

4.5. Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Yemekleri Bayram Hediye ve Bayram Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında birinci ve ikinci kuşak olan ebeveynlerin bayram yemekleri, bayram hediyeleri ve bayram ziyaretlerine ilişkin görüşlerinin verilmesi amaçlanmıştır. Aşağıdaki tabloda bu amaçla toplanan verilerin yorumlanması hedeflenmiştir.

Tablo 4

Birinci ve İkinci Kuşağın Bayram Yemekleri Bayram Hediyeleri ve Bayram Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri

Bayram yemeği, hediye, ziyaret	Birinci kuşak	İkinci kuşak
Büyüklerle ziyaret	9	10
Harçlık	8	9
Tatlı yapma	8	8

Yemek yapma	7	6
Çikolata, şeker	8	5
Hediye mendil	7	5
Et yemeği	5	4
Börek	4	3
El öpme	4	3
Kalabalık aile yemekleri	1	4
Bayram hediyeleri	2	1
Hediye çorap	2	1
Kazanlarda yemek		1
Bayramlık kıyafet	2	1
Sarma	1	1

Tablo 4'e göre Bayram Yemekleri, Bayram Hediyeleri, Bayram Ziyaretlerine ilişkin görüşler incelendiğinde birinci ve ikinci kuşak ağırlıklı olarak büyükleri ziyaret etme üzerinde durmuştur. İki kuşak için de geçmiş bayramlarda yapılanlar arasında en büyük payı bayram ziyaretleri almakta ve ziyaretler kültürel anlamda aktarılıp sürekliliği sağlanmaya çalışılmaktadır.

Buna ilişkin KÖ-13'ün yaptığı sözlü tarih çalışmasında dedesi "Ailede ne kadar büyük ve yaşlı var ise ziyaret ederdik" demiştir.

EÖ-3 adlı öğrencinin hem annesi hem de babasıyla yaptığı ikinci kuşak görüşmesinde annesi "ziyaretler ise, sabah bayram kahvaltısında anneannelerde toplanırdık, öğleden sonra da mahalleyi gezerdik" demişken babası ise, "dedem ve babaannem ile yaşadığımız için genelde ziyarete bize gelirlerdi" diye belirtmiştir. Aynı kuşakta ziyaretlerin farklı bakış açısına sahip olarak geliştiği de burada karşımıza çıkmaktadır.

Buna ilişkin bir diğer örnek ise KÖ-14 adlı öğrencinin babaannesi ile yaptığı birinci kuşak sözlü tarih çalışmasında "bizde ziyaretler ise herkes köy meydanında toplanarak bayramlaşırdı" diyerek farklı bir bakış açısı sunmuştur.

Bu başlık altında değerlendirilebilecek olan el öpme geleneği de devam etmekte ve hem birinci hem de ikinci kuşak için önem arz etmektedir.

Bununla birlikte bayram hediyeleri incelendiğinde bayram harçlıkları da hem birinci kuşak hem de ikinci kuşak için ifade edilen aktarılan ve devam eden bir kültürel öğedir. Tabloya bakılarak, hediye kıyafet, hediye mendil ve hediye çorap geleneğinin az da olsa devam etmekte olduğu, çikolata şeker gibi ikramlıkların hediye edilmesinin de devam ettiği ancak azalma eğiliminde olduğu (birinci kuşak 8, ikinci kuşak 5) bulgusuna rastlanmaktadır.

Buna örnek olarak K-14 adlı öğrencinin yaptığı çalışmada babaannesi “Bayram hediyeleri genellikle çocuklara verilirdi. Hediye olarak mendil, şeker verilirdi” demişken KÖ-13 adlı öğrencinin ise yaptığı görüşmede dedesi “büyükler gençlere ve çocuklara hediyeler verir ayrıca cep harçlığı para da verirdi” diye belirtmiştir. KÖ-16 adlı öğrenci ise annesi ile yaptığı görüşmede “mendilin içine para konulurdu ve bize verilirdi harçlık olarak” verisine ulaşmıştır.

Ayrıca bayram yemekleri alt başlığında incelersek eğer yemek yapma tatlı yapma, börek yapma, sarma yapma, kazanlarda yemek yapma ve et yemeği hazırlama anlayışları devam etmekte, aktarılması ve sürekliliği konusunda ilgi gösterilmektedir. Kalabalık aile yemeklerinin birinci kuşağa (1) nazaran ikinci kuşakta (4) artmış olduğu görülmüş ve kültürel birliktelik açısından olumlu olarak yorumlanmaktadır. Bu temaya ilişkin görüşmeler incelendiğinde KÖ-16 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı görüşmede “bayram yemekleri çok güzeldi, kocaman kazanlarda pişerdi çünkü çok misafirimiz gelirdi” bilgisine ulaşmıştır.

KÖ-4 ise annesiyle yaptığı görüşmede yapılan yemekleri anlatırken “bizde yani yöremizde bayram sabahları ailenin en büyüğü anneanne ya da babaannede toplanıp kahvaltı değil de yemek yenilirdi” bilgisini vermiştir.

4.6. Birinci ve İkinci Kuşağın Komşu ve Akrabalarla Kutlamalara İlişkin Görüşleri

Bu kısımda üçüncü kuşak olan öğrencilerin sözlü tarih görüşmeleri sonunda elde ettikleri verilerin yorumlanması ve hem birinci hem de ikinci kuşağın komşu ve akrabalarla bayram kutlamalarına ilişkin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki tablo da bu amaçla oluşturulmuştur.

Tablo 5

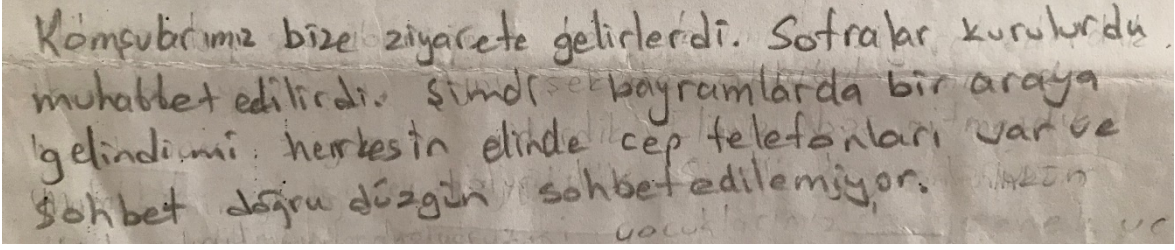
Birinci ve İkinci Kuşağın Komşu ve Akrabalarla Kutlamalara İlişkin Görüşleri

Komşu ve akrabalarla kutlama	Birinci kuşak		İkinci kuşak	
	Eski	Yeni	Eski	Yeni
Ziyaretler	13	3	20	2
Ziyaretin azalması		14		15
Birliktelik	11		13	
Sofra		1	2	
Muhabbet	3	1	1	
Telefon /TV/ tablet		5	1	5
Muhabbet azaldı		2		3
Kahve	1			
El öpme	7	1	2	1
Kart gönderme	1			
Tatile çıkma		2		4

Tablo 5'e bakıldığında elde edilen verilerle birlikte hem birinci kuşağın hem de ikinci kuşağın komşu ve akrabalarla bayram kutlamalarına ilişkin geçmişte ve günümüzdeki durumlarına değinilmiştir.

Tablo incelendiğinde hem birinci kuşak hem de ikinci kuşak için en önemli değişim ziyaretler olmuştur. Toplamda 33 kişi eskiden ziyaretlerin olduğu yönünde fikir belirtirken bunlardan yalnızca beşi günümüzde de ziyaretlerin devam ettiğini belirtmiştir. Yine sağlama yapması bakımından incelendiğinde katılımcı birinci ve ikinci kuşağın ortak kanaati olarak ziyaretlerin günümüzde azalması yönünde ortak fikir beyan edenlerin sayısı 29'dur. Bu farkın bu denli açık olması hem toplumbilimciler hem de yetkililer tarafından incelenmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmakla birlikte büyükşehirlerde insanların artık birbirlerini tanıyamaması buna bir sebep teşkil edebilmektedir.

Bu veriye ilişkin EÖ-1 adlı öğrencinin yaptığı görüşmede babası şu ifadeleri kullanmıştır:

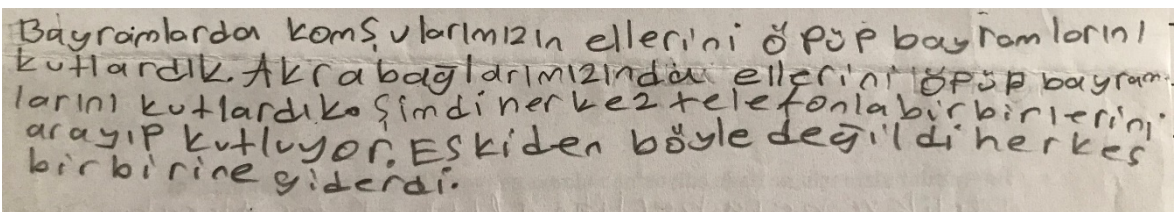

Fotoğraf 4

Yine EÖ-3 adlı öğrenci yaptığı görüşmede anne ve babasından “Bütün mahalleyi ailecek gezerdik, akrabalara da yine ailece giderdik. Şimdi komşu ziyaretleri olmuyor çünkü komşular ve herkes bayramı tatil olarak kullandığı için evde kimse olmuyor ve birbirlerine mesaj çekiyorlar” bilgisini almıştır.

Yine tabloya göre birlikteliklerin eskiden fazla olduğunu belirten 11 birinci kuşak ve 13 ikinci kuşak mensubu katılımcı bulunmaktadır. Günümüzde devam ettiğine dair herhangi bir katılımcı fikir belirtmemiştir ve bu konu da incelenmeye, üzerinde düşünülmeye değerdir. Birliktelik ve muhabbet iç içe olduğundan katılımcılar birlikteliği vurgular iken eskiden muhabbetin olduğunu ve şu anda muhabbetin olmadığını vurgulamışlardır. Birlikteliğin olmaması, ziyaretlerin olmaması ve muhabbetin olmaması demek ortak kültürün yaşatılması ve aktarılmasını zora sokmakta ve olumsuz bir değişimin önünü açmaktadır.

Bununla birlikte birinci kuşak mensuplarının belirttiği ve ilgi çeken başka bir konu ise el öpme geleneğidir. Birinci kuşağa mensup olanlar tarafından belirtilene göre eskiden el öpme geleneği (7) fazla iken günümüzde devam ettiği fikrini savunan yalnız bir kişi bulunmaktadır. Bu durumun aksine ikinci kuşağa mensup kişilerden yalnızca iki kişi el öpme geleneği üzerinde fikir belirtmiş ve biri hala bu geleneğin devam ettiği üzerinde durmuştur. Buradan ikinci kuşak için el öpme geleneği hakkında bir sorun olmadığı veya el öpmenin onlar açısından bir kültür olarak devamlılığına olumlu bakılmadığı görülmüştür. Buna ilişkin KÖ-16'nın anneanesi ile yaptığı görüşmede şu bilgilere ulaşılmıştır ve el öpme geleneğinin azaldığı vurgulanmıştır:

Fotoğraf 5

İletişim açısından bakıldığında cep telefonu/tablet gibi teknolojik cihaz ve platformlar bayramlar için günümüzde vazgeçilmez olmaktadır. Buna ilişkin hem birinci (5) hem de ikinci kuşak (5) eskiden olmamasına rağmen günümüzde birlikteliğin yerini teknolojik cihaz ve platformların aldığını olumsuz bir şekilde vurgulamıştır. EÖ-1 adlı öğrenci dedesiyle yaptığı görüşmede bu bulguya ilişkin “Komşularımıza ve akrabalarımıza gittiğimizde bol bol sohbet ederdi büyüklerimiz. Şimdi ise televizyon, tablet ve telefonlardan fırsat bulup da sohbet yapamaz hale geldik” şeklinde bir kayda ulaşmıştır.

Yine eskiden olmamasına rağmen günümüzde çokça karşılaşmaya başladığımız bir yapı da tatile çıkmadır. Hem birinci kuşak hem de artarak ikinci kuşak bu konuda fikir belirtmiş ve birlikteliklerin yerini tatilin aldığını vurgulamışlardır. KÖ-12 adlı öğrencinin annesi ile yaptığı görüşmede “Artık maalesef ziyaretleri azaldı, bayram fırsat bilinip tatillere gidiliyor ya da yaz dönemine denk gelince yazlıklara gidildiğinden ziyaretler azalmış durumdadır” bilgisine ve babaannesi ile yaptığı görüşmede ise “ziyaretleri bitiriyor dinlenme veya tatil yapmaya çalışıyoruz” bilgisine ulaştığı görülmüştür.

4.7. Birinci ve İkinci Kuşağın Geçmişten Günümüze Bayramların Değişimine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında öğrencilerin birinci ve ikinci kuşaktan elde ettiği görüşme verilerinden hareketle geçmişten günümüze bayramların değişimine ait görüşlerin tabloya dökülmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Aşağıdaki tablo da bu sebeple hazırlanmıştır.

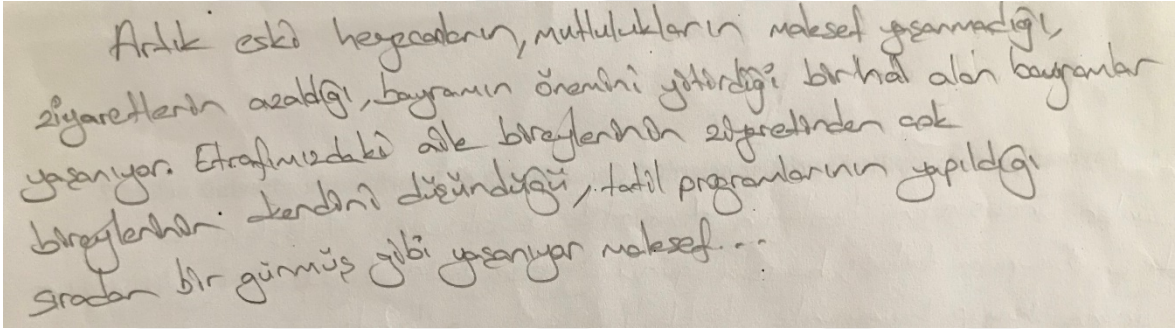
Tablo 6

Birinci ve İkinci Kuşağın Geçmişten Günümüze Bayramların Değişimine İlişkin Görüşleri

Tema	Söylem	Birinci kuşak	İkinci kuşak
Olumsuz	Önemi yitirme	19	20
	Tatile gitme	3	13
	Sosyal medya	5	7
	Ziyaretler azaldı	5	4
	Soğuklaşma		3
	Resmileşme	2	1
	Neşesiz	3	1

	Sevgi saygı azaldı	1	2
	Geniş aileden çekirdek aileye		1
Olumlu	Aynı kalmıştır	2	
Hem olumlu hem olumsuz			2

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların geçmişten günümüze bayram algısının ortaya konulması ve grafiğe dökülmesi amaçlanmıştır. Bu algıya göre hem birinci hem de ikinci kuşak için (39) bayramların önemini yitirdiğine dair belirtileri fazladır. KÖ-12'nin annesi ile yaptığı görüşmede annesinin söyledikleri de bu verileri desteklemektedir.

Fotoğraf 6

Birinci kuşak için bayram tatillerini akrabalar dışında ve tatil odaklı bir otel vb. de geçirme oranının görece az (3) olduğu görülmüş ancak ikinci kuşak bu konuda oldukça fazla (13) fikir beyan etmiştir. Buradan hareketle katılımcılara göre bayramlar günümüzde ve gelecekte ağırlıklı olarak tatil amaçlı olarak kullanılacak günler olarak görülmektedir. Bunu desteklemek için KÖ-9'un anneannesi ile yaptığı görüşmede ulaştığı veriye bakacak olursak anneannesi “artık bayramların hiç tadı kalmadı, çoğu insan bayramlarda ziyarete değil tatile gitmeyi tercih ediyor” diye belirtmiştir.

Yine diğer tablo ve verilerde de öne çıkan bir durum ise ziyaretlerin azalması idi ve hem birinci (5) hem de ikinci kuşak (4) bu konuda fikir beyan etmişlerdir (9).

Katılımcıların günümüzde bayram algıları incelendiğinde verdikleri beyan ile sosyal medya ve teknolojik cihazların kullanımının artması hem birinci (5) hem de ikinci kuşak (7) tarafından belirtilmektedir. EÖ-2 adlı öğrencinin yaptığı sözlü tarih görüşmesinde annesi “güzel duygular ve hayatların yerini Facebook ve Instagramın yapmacık dünyası

aldı. Bayramlar sadece bir mesaj olarak kaldı ve anlamı sadece tatil oldu” diye belirtmiş ve bu durumun kendisini olumsuz etkilediğini vurgulamıştır.

Soğuk, resmi, neşesiz, sevgi ve saygı olamayan olarak gören katılımcılar da bulunmakla birlikte az da olsa aynı kaldığını belirten (2) ikinci kuşak katılımcı bulunmaktadır. Hem olumlu hem de olumsuz olduğunu belirten katılımcı sayısı ise iki kişidir.

4.8. Öğrencilerin Aile Geçmişlerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin aile geçmişlerine ilişkin görüşlerinin tablo haline getirilip yorumlanmasının amaçlandığı bu başlıkta hem birinci hem de ikinci kuşakla yaptıkları görüşmelerden hareketle veriler toplanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla da aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 7

Öğrencilerin Aile Geçmişlerine İlişkin Görüşleri

Aile geçmişi ile ilgili bilgiler	Birinci kuşak	İkinci kuşak
Aile geçmişi/geçmişte yapılanları	11	14
Farkları öğrendim	10	9
Bayramların nasıl kutlandığını	6	8
Birlikte olduklarını	7	4
Mutlu, sevgi dolu, güzel eğlenceli	6	5
Kalabalık	7	2
Daha az varlıklı oldukları		2
Tatile gitmediklerini	1	
Çekerdek aile		1
Komşu ziyaretleri	2	4
Teknolojinin etkisi	1	

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin sözlü tarih uygulaması sonucunda aile geçmişinin nasıl olduğuna dair görüşleri tablolandırılmıştır. Buna göre öğrenciler hem birinci (11) hem de ikinci (14) kuşaktan aile geçmişini, aile büyüklerinin geçmişte neler yaptıklarını

öğrenmişlerdir. Bu bilgiyle, yapılan sözlü tarih uygulaması öğrencilerin geçmişlerini öğrenme konusunda çok etkili bir araçtır. EÖ-2'nin yaptığı görüşmelerden elde ettiği bilgiler ile “Annemle babam aynı okula gitmişler, sokaklarda oyun oynarlarmış en çok da yakan top oynamayı severlermiş” diye belirterek ailesinin geçmişine ait bilgiler edinmiştir.

Yine öğrencilerden alınan verilere göre, hem birinci (10) hem de ikinci (9) kuşaktan aldıkları bilgilerle günümüzü karşılaştırmış ve farkları görme fırsatı bulmuşlardır. Bu da değişim ve sürekliliği anlama becerisi açısından öğrenci açısından önemli bir kazanım olmaktadır. Bu veriler ışığında öğrenciler birinci ve ikinci kuşaktaki atalarının birlikte zaman geçirdiklerini birlikte bayram kutladıklarını öğrenme fırsatı bulmuş ve bunları belirtmişlerdir. Buna ilişkin EÖ-5 adlı öğrenci “Anneannemin zamanında her şey farklıymış. Kalabalık ve sıcak aile ortamı varmış” diyerek farklardan bahsetmiştir.

Toplamda 11 öğrenci birinci ve ikinci kuşakla yaptıkları bu görüşmelerde aile geçmişlerinin mutlu, sevgi dolu ve eğlenceli olduklarını belirtmişlerdir.

Yapılan görüşmeler neticesinde öğrencilere göre birinci kuşakta aile yapısı ve geçmişi daha kalabalık (7) iken bu durum ikinci kuşakta azalmaktadır (2). Bu da öğrencilerin belirtmiş olduğu farklar arasındadır ve kültürün, aile yapısının değişimini gözler önüne sermiş, öğrenciler için ise somutlaştırmıştır.

Tablo 7 ile ayrıca az da olsa öğrenciler, eskiden ailelerinin daha az varlıklı oldukları, tatile gitmedikleri, çekirdek aile oldukları, komşu ziyaretleri yaptıkları ve teknolojinin etkisinin eskiden olmadığını belirtmişlerdir. KÖ-3 adlı öğrenci yaptığı görüşmelerden edindiği bilgileri yorumlayıp değerlendirirken “Babamın çocukluğunun çok sıkıntılı olduğunu, anneannem, dedem zamanında herkese gidip gelinirmiş, şimdi sadece internet ile görüşülüyor” diyerek geçmişte ailesinin yaşadığı sıkıntıları, geçmişte ziyaretlerin olduğunu, geçmiş bayramlar ile günümüzdeki bayramların farklarını belirtmiştir.

4.9. Öğrencilerin Bayramların Karşılaştırılmasına İlişkin Görüşler

Öğrencilerin yaptıkları görüşmelerden hareketle hem birinci kuşağın hem de ikinci kuşağın yaşamış oldukları bayramlar ile günümüzdeki bayramları karşılaştırmaları istenmiştir. Bu amaçla elde edilen bulgularla aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

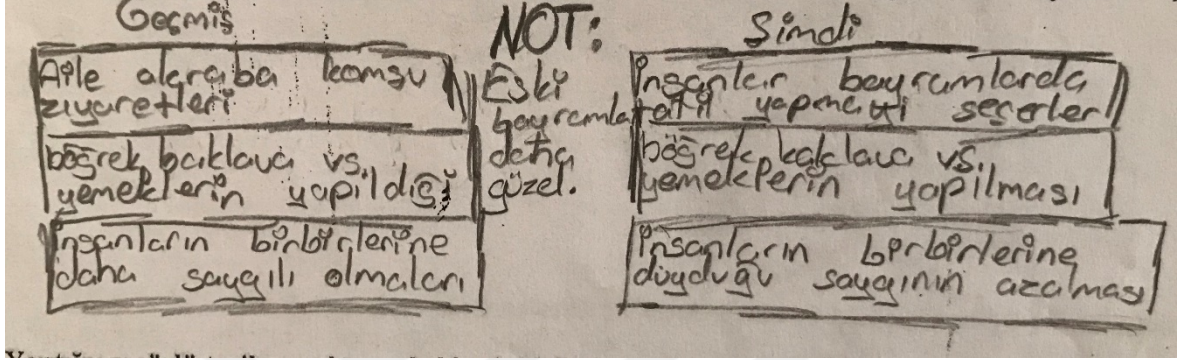
Tablo 8

Öğrencilerin Bayramların Karşılaştırılmasına İlişkin Görüşler

Bayramların karşılaştırılması	Birinci kuşak				İkinci kuşak			
	Eski		Yeni		Eski		Yeni	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Ziyaret	11		2	9	14		1	13
Şeker para toplama	6			6	5		1	4
Tatile çıkma		3	3			7	7	
Sosyal medya tel/teknoloji		5	5			5	5	
Birliktelik	4			4	5			6
El öpme	4		3	1	4		2	2
Saygı	3			3	2			2
Sohbet	2			2	2			2
Bayram hazırlıkları /alışveriş	2		2		2		2	
Yemek yapma	1		1		2		1	1
Heyecan	2			2	1			1
Camiye gitme					1		1	
Değişmemiş					1	1	1	1

Tablo 8’de öğrencilerin bayramları karşılaştırmaları istenmiş ve onlar da eski ve yeni bayramlarda gördükleri benzerlik ve farklılıkları belirtmişlerdir. Tabloya göre 25 öğrenci eskiden ziyaretlerin bayramlarda bulunduğunu belirtmiştir, buna karşın 22 öğrenci günümüzde bayram ziyaretlerinin hem birinci kuşak hem de ikinci kuşakta bulunmadığı 3 öğrenci ise hala ziyaretlerin bulunduğu fikrini savunmaktadır. Bariz bir örnek olarak daha önce de belirtildiği gibi öğrenciler de birinci ve ikinci kuşak ataları da ziyaretlerin azaldığı

fikrine sahiptirler ve bu haliyle kültürel aktarımın azalacağı açıktır. Öğrenciler hem kendi edindikleri ile hem de yapmış oldukları sözlü tarih uygulamasıyla ziyaretlerin değişim ve sürekliliğini fark etmiştir. Ayrıca ziyaretler ile birlikte önem arz eden bir başlık olan birlikteliğe bakacak olursak, öğrencilerin 9’u eskiden var olduğunu ve 10’u ise şu anda var olmadığını savunmaktadır. Bir öğrenci hem ziyaretlerin hem de saygının azaldığını buna karşın yapılan yemeklerin ve buna ilişkin hazırlıkların değişmediğini kendince tabloya dökmüş ve not olarak da eskiden bayramların daha güzel olduğunu şöyle belirtmiştir.

Fotoğraf 7

Öğrencilerin 11’i eskiden şeker ve para toplama gibi adetlerin var olduğunu, 10 öğrenci ise şu anda ise olmadığını belirtmiştir. Bu bilgi ile kültürün bir ögesi daha hem öğrencilere hem de birinci ve ikinci kuşak atalarına göre artık daha az yaşatılmaktadır. Buna ilişkin EÖ-4 “Artık şeker için kimse gelmiyor” diye belirtmiştir.

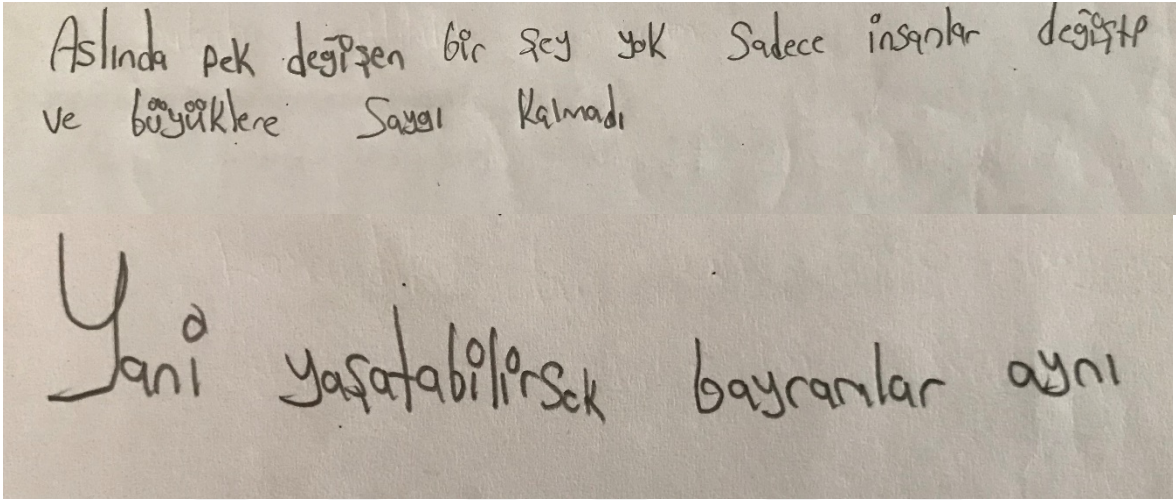
El öpme geleneğinin eskiden olduğunu belirten 8 öğrenci bulunmaktadır ve bu öğrencilerin 5’i hala bu kültürün devam ettiğini 3’ü ise günümüzde devam etmediğini savunmaktadır. Buradan ulaşılabilecek yargı ise hala devam etmekte olan ancak azalmaya yüz tutmuş bir el öpme geleneğinin değişiminin öğrenciler tarafından belirtildiğidir. Yine EÖ-4 el öpme ile ilgili “Aynı kalan şey herkesin el öpmesi” diye belirtmiştir.

Yine tabloya göre 10 öğrenci eskiden bayramı fırsat bilip tatil yerlerine gitmenin olmadığı ancak günümüzde ise böyle bir durumun yaşandığını belirtmişlerdir. Bu da ailelerin ziyaretlerinin azalmasına, birlikteliklerin azalmasına bir sebep teşkil etmektedir.

Birinci ve ikinci kuşakla yaptıkları sözlü tarih uygulaması ile bayramları karşılaştıran 10 öğrenci eskiden olmayan sosyal medya ve teknoloji kullanımının günümüzde kullanımının arttığını ve bayram kutlamalarında aktif rol aldığını belirtmiştir. Bir önceki sebep gibi bu da ziyaretlerin azalması ve birlikteliklerin azalmasındaki önemli sebepler arasında yerini almıştır.

Yine tabloya göre, bazı öğrenciler eskiye nazaran saygının, sohbetin, heyecanın azaldığını belirtmiş bazı öğrenciler ise bayram hazırlıkları, alışveriş yapma ve camiye gitmenin değişmediğini hala bir gelenek olarak devam ettiğini belirtmişlerdir. EÖ-5 edindiği izlenimlerle ilgili olarak “Bayramlarda camiye gitmek aynı kalmış, akrabalık ziyaretleri biraz zayıflamış” diye belirtmiştir.

Değişmediğini belirten KÖ-11 adlı öğrenci aslında değiştiğine vurgu yaparak bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Fotoğraf 8

Buradan hareketle öğrenciler değişmediğini savunsa ya da belirtse dahi bir değişimin farkındalar ve yaptıkları görüşmelere istinaden geçmişteki bayramların daha iyi olduğunu hissetmektedirler.

4.10. Öğrencilerin Gelecekteki Bayramlara İlişkin Görüşleri

Üçüncü kuşak olan öğrencilerin yaptıkları görüşmelerden hareketle gelecekteki bayramlara ilişkin öngörülerde bulunmaları istenmiştir. Bu başlık altında alınan bulgulardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur ve yorumlamalar yapılmaya çalışılmıştır.

Tablo 9

Öğrencilerin Gelecekteki Bayramlara İlişkin Görüşleri

Gelecekte bayramlar nasıl olacak	Öğrenci Görüşleri
Görüşülmez	12
Teknolojik aletlerle kutlanır (telefon vb.)	8

Unutulur	4
Ziyaret azalır	3
Değişebilir	1
Şeker toplanmaz	1
Aynı olur	1
Tatile giderler	1

Bu tabloyla öğrencilerin gelecekteki bayramlara ilişkin öngörülerini verilmiştir. Tabloya göre öğrencilerin sadece biri olumlu bir cevap vererek aynı kalır demiştir ve buradan da öğrencilerin gelecekteki bayramlara ilişkin olumlu bir izleniminin olmadığına ulaşılabilir. Bununla birlikte olumsuz fikir belirten öğrencilerden 12'si gelecekte görüşülmeyeceğini, 8'i teknolojik aletler ve sosyal medya ile kutlanacağını, 4'ü unutulacağını, 3'ü ziyaretlerin azalacağını ve birer öğrenci de tatile gidileceğini, şeker toplanmayacağını olumsuz anlamda değişeceğini belirtmişlerdir.

Bu fikirlere ilişkin örnekler bakacak olursak KÖ-1 “bence gitgide daha az kişi ziyaret edilecek, şeker hiç toplanmayacak ve hiç eğlence kalmayacak”, EÖ-2 “Tatile gidip akrabaları bile hatırlamayacaklar, yani bayram bayram olmayacak”, EÖ-5 “daha kötü olacak, şimdi böyle ise gelecekte kim bilir nasıl olur” ve KÖ-11 ise “Telefonda sadece bayramlarını kutlayıp kapatacaklar” diye belirtmiştir.

Bu tablodan hareketle öğrencilerin yaptığı sözlü tarih uygulaması ile ulaştıkları veriler ile olumsuz bir yol çizmekte ve gelecekte kültürün bayramlar ile aktarımının azalacağını savunmaktadırlar.

4.11. Öğrencilerin Yapılan Sözlü Tarih Uygulamasına İlişkin Duyguları

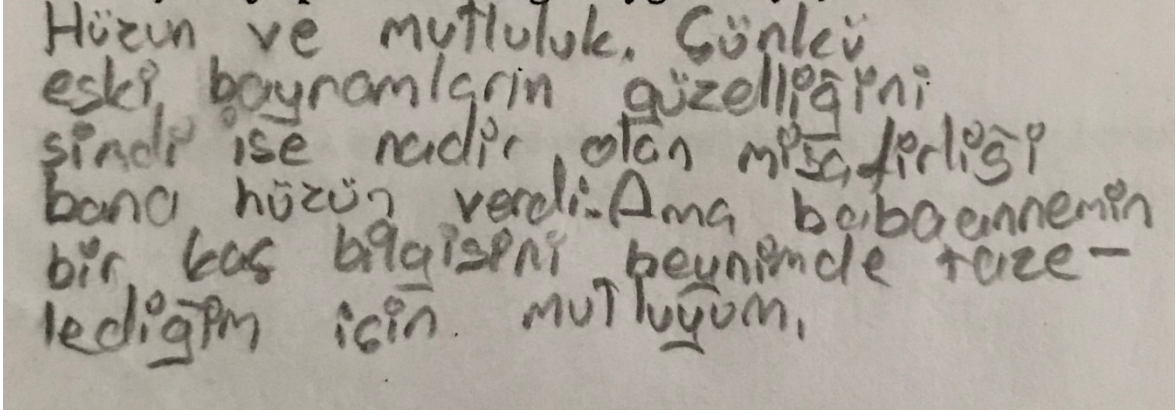
Aşağıda verilen tabloda öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih görüşmelerinden hareketle bu uygulamaya ilişkin duygularının nasıl olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır.

Tablo 10

Öğrencilerin Yapılan Sözlü Tarih Uygulamasına İlişkin Duyguları

Sözlü tarih uygulamasına ilişkin duygular	Öğrenci görüşleri
Heyecan	16
Mutluluk	16
Merak	8
Şaşkınlık	3
Hüzün	3
Duygulandım	3
Heveslendim	1
Karışık	1
Telaş	1
Umutsuzluk	1

Tablo 10 ile öğrencilerin sözlü tarih uygulamasına ilişkin duygularının tablo haline getirilmesi amaçlanmıştır. Tabloya göre öğrencilerin 16'sı yaptıkları sözlü tarih uygulaması ile heyecanlandıklarını ve yine 16'sı mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir. 8 öğrenci uygulamayı yaparken heyecanlandığını belirtmiş, üçer öğrenci de duygulandığını, şaşkınlık yaşadığını, hüznlendiğini ifade etmiştir. Birer öğrenci de karışık duygular yaşadığını, heveslendiğini, telaşlandığını ve umutsuzluğa kapıldığını belirtmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin belirttiği ifadeler arasında sözlü tarih uygulaması açısından olumlu bir izlenim oluşmuştur. İlk defa yaptıkları bu etkinlik ile mutlu olan, heyecanlanan, meraklanan öğrenciler 40 defa bu duyguları belirtmişlerdir. Bu bilgilere ilişkin olarak KÖ-2 adlı öğrenci duygularını şöyle ifade etmiştir:

Fotoğraf 9

Burada yeni bilgiler edinirken ise mutlu olduğunu belirten öğrenci eski bayramların daha güzel olması ve günümüzde uğradığı değişiklik kendisine hüzün verdiğini belirtmiştir.

EÖ-1 adlı öğrenci ise yapılan sözlü tarih uygulaması ile ilgili, “eskilere döndüm, duygusallaştım”, EÖ-3 adlı öğrenci “Heyecanlandım, aynı zamanda şaşırdım çünkü eski zamanda yapılan hazırlıkları öğrendim”, KÖ-11 ise “büyüklerimizin geçmişte yaşadıkları anılar beni çok mutlu etti ve duygulandım” diye belirtmişlerdir.

4.12. Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri

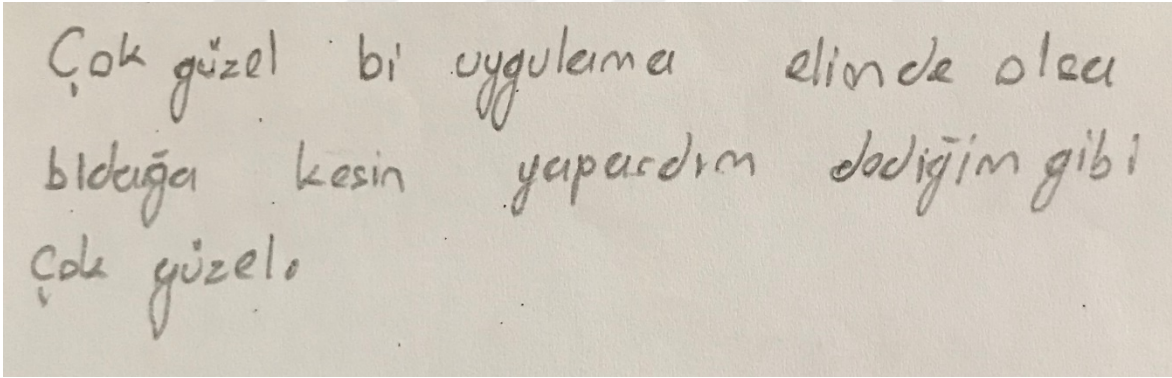
Öğrencilerin birer uygulayıcısı oldukları sözlü tarih uygulamanın olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymak adına hazırlanan bu başlıkta öğrencilerin bu görüşleri tablo haline getirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 11

Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Söylem	Öğrenci görüşleri
Olumlu	Ailem hakkında bilgilendim	21
	Geçmiş bayramları öğrendim	6
	Neşeli/mutlu etkinlik	5
Olumsuz	Yazarken yoruldum/zamanı yetiştirmede zorlandım	5

Tablo 11 ile öğrencilerin sözlü tarih uygulamasını yaparken karşılaştıkları olumlu ve olumsuz yönleri belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerden sadece 5'i yazarken yorulduğunu çünkü birinci ve/veya ikinci kuşak atalarının hızlı konuştuğunu ve zamanı yetiştirip yetiştirememesi konusunda zorlandığını belirtmiştir. Diğer tüm öğrencilerin olumsuz bir yön belirtmediği görülmektedir. Olumsuz bir yönü olmadığını düşünenlerden 21 öğrenci aileleri hakkında bilgi edindikleri için olumlu olduğunu düşünmektedir. 6 öğrenci geçmiş bayramları öğrendiği için olumlu bulmuşken 5 öğrenci de neşeli ve mutlu bir etkinlik olarak gördüğü için olumlu olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilere ilişkin öğrencilerin verdiği cevaplara bakıldığında EÖ-1 “olumlu yönü eskilerden bilgi öğrenmem, olumsuz yönü yok ve zorluk ise birkaç kere prova yapmamız oldu” EÖ-3 “Bence güzel bir uygulama, zorlukları yok ve bana ailemin bayramda yaptıkları hazırlıkları öğrendim, bana bilgi kazandırdı.”, KÖ-15 adlı öğrenci ise “Bu görüşmenin olumlu yanı dedemin hayatını ve eski bayramları öğrendim, olumsuz yanı yoktu ve bir zorluk yaşamadım” diye belirtmiştir. EÖ-4 adlı öğrenci “olumlu yönü yeni bilgiler öğrenmiş olmamdı, ama yazarken zorluk çektim”, EÖ-5 ise “Faydalı bir çalışma olmuştur, geçmişte yaşadıklarını öğrendim” diye belirtmişlerdir. EÖ-2 ise düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır:

Fotoğraf 10

4.13. Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasıyla Neler Kazandıklarına İlişkin Görüşleri

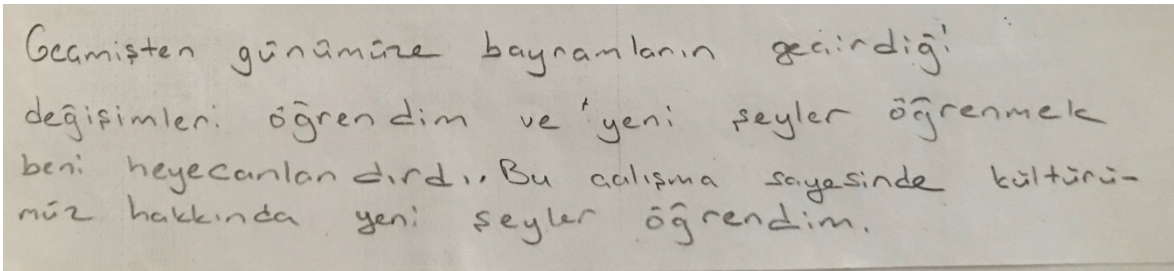
Bu kısımda öğrencilerin birer uygulayıcısı oldukları sözlü tarihin kendilerine neler kazandırdıklarına ilişkin bulgular tablo haline getirilmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki tablo bu amaçla hazırlanmıştır ve elde edilen bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 12

Öğrencilerin Sözlü Tarih Uygulamasıyla Neler Kazandıklarına İlişkin Görüşleri

Sözlü tarih uygulamasının kazandırdıkları	Öğrenci görüşleri
Ailem hakkında bilgi edindim	23
Geçmişten günümüze bayramların kutlanması	9
Daha fazla ziyaret yapılması gerektiği	3

Tablo 12’de öğrencilerin sözlü tarih uygulamasının kendilerine kazandırdıkları sunulmuştur. Öğrencilerden 23’ü “ailem hakkında bilgi edindim” diye belirterek sözlü tarih uygulaması ile aileleri hakkında edindikleri bilgilerin kendileri için birer kazanım olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun dışında 9 öğrenci geçmişten günümüze bayramların kutlanışının nasıl değiştiğini öğrendiğini ve bunun kendileri için bir kazanım olduğunu belirtmiştir. Yine 3 öğrenci ise “daha fazla ziyaret yapılması gerektiği” fikrinin kendilerinde oluştuğunu belirtmişlerdir. Sözlü tarih uygulaması ile öğrencilerin geçmişten günümüze bayramların değişim ve sürekliliğini anlamaları hedeflenmiş ve aktarılan bilgiler ile bu amaca ulaşıldığı görülmüştür. Bu bilgilere ilişkin KÖ-5 adlı öğrenci Sözlü Tarih ile alakalı olarak şunları belirtmiştir:

Fotoğraf 11

KÖ-5’in belirttiği fikre göre kültürümüzün öğelerini, geçmiş bayramları ve en önemlisi değişim ve sürekliliği fark etmiştir. KÖ-15 ise “bana çok güzel şeyler kazandırdı, dedemin nasıl bir hayatının olduğu ve eski bayramların nasıl olduğu gibi” diyerek fikrini belirtmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde;

Birinci, ikinci ve üçüncü kuşağın bayramlara ilişkin görüşleri ile, üçüncü kuşak olan öğrencilerin sözlü tarih yöntemine ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada kültürümüzün en değerli öğelerinden olan bayramlar, sosyal bilgiler derslerinde kullanılan bir yöntem olan sözlü tarih yöntemi ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kuşaklara göre değişen bayram algısı üzerinde durulurken bir yandan da öğrencilerin birer küçük tarihçi olarak uyguladıkları sözlü tarih uygulamasından hareketle bu yöntemle ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin görüşmelerinden elde edilen veriler ve öğrencilerle yapılan bireysel görüşme formları çalışmaya kaynaklık etmiştir. Bayram üzerine derinlemesine bir inceleme yapıldığından çalışma da nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desene dayanmaktadır. Veriler betimsel analizine tabi tutularak değerlendirildikten ve bulgular analiz edildikten sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1. Ortaokul Öğrencilerinin Yaptıkları Sözlü Tarih Uygulaması ile Ulaştığı Dini Bayramlara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde ulaşılan sonuçlar, üçüncü kuşağın, birinci ve ikinci kuşaktan topladığı görüşlerin yansımalarıdır. Bu bakımdan küçük birer tarihçi olan öğrencilerin sözlü tarih yöntemini uyguladığı aşamanın sonucunda elde ettiği ve kayıt altına aldığı verilerin yorumlanması sonrası ulaşılan verilerdir.

Ortaya konan bulgulardan hareketle, öğrencilerin (üçüncü kuşak) yapmış olduğu sözlü tarih çalışmasında hem anne/baba (ikinci kuşak) hem de babaanne/anneanne/dede (birinci kuşak) için bayramlar mutluluk ve birliktelik anlamı taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmanın yetişilen aile ortamına ilişkin verilerin göre birinci kuşağın büyük çoğunlukla geniş ve kalabalık bir aile ortamında yetiştiği buna karşın ikinci kuşağın ise

çekirdek aile ortamında yetişen bireylerinin daha fazla olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca belirtilen görüşlerden hareketle, birinci kuşağın yetiştiği aile ortamında dar gelirliliğin çokça vurgulandığına ulaşılmışken, bu görüş ikinci kuşak tarafından belirtilmemiştir. Ayrıca birinci kuşağın fazla üzerinde durmadığı ancak ikinci kuşak tarafından belirtilen görüşlere göre sevgi ve saygılı bir aile ortamında yetiştikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Birinci ve ikinci kuşağın bayram algısının ortaya konulduğu bulgularda verilen bilgilere göre hem birinci kuşak hem de ikinci kuşak için bayramların, akraba ziyareti/birliktelik olarak algılandığı sonucu en fazla belirtilen görüş olmuştur. Ancak kuşaklar arasındaki farklılık göz önüne alındığında birinci kuşak için akraba ziyaretleri daha az vurgulanırken ikinci kuşakta daha fazla vurgulanmıştır. Yine bayram algıları açısından bakıldığında şeker toplama kültürünün birinci kuşak için çok önemli olduğu ancak ikinci kuşak için önemini kaybettiği sonucuna ulaşılmıştır. El öpme geleneği ise bayram algıları arasında iki kuşak için de kendine az yer bulmuştur.

Bayram hazırlıkları hem birinci hem de ikinci kuşak için fazla değişmeyen bir unsur olmuştur ve kuşaktan kuşağa aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda incelendiğinde temizlik yapma, yemek yapma, tatlı yapma ve bayram alışverişi en çok ifade edilen görüşlerden olmuşlardır ve iki kuşakta da hatırı sayılır derecede belirtilmiştir. Ayrıca birinci kuşağa mensup olan bir katılımcının önceden bayram hazırlıkları için imece yapıldığını ve birlikte bayramlara hazırlanıldığını belirtmesi de elde edilen sonuçlardandır.

Bayram Yemekleri, Bayram Hediyeleri, Bayram Ziyaretlerine ilişkin görüşler incelendiğinde belirtilen görüşlerde büyükleri ziyaret etme, harçlık, tatlı ve yemek yapma kültürlerinin fazlaca belirtildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kalabalık aile yemeklerinin birinci kuşak için değil de ikinci kuşak için daha fazla belirtilmesi ilgi çekici bir sonuçtur. Zira diğer ulaşılan tablo ve verilerde kalabalık aile ortamının azaldığı vurgulanırken ailelerin birlikte yemek yemesi artış göstermiştir.

Hem birinci kuşağın hem de ikinci kuşağın komşu ve akrabalarla bayram kutlamalarına ilişkin geçmişte ve günümüzdeki durumlarını belirten görüşler incelendiğinde, en önemli değişimin ziyaretler konusunda olduğu ve olumsuz yani azalan bir süreç izlediği, el öpme geleneğinin artık kutlamalarda yerini almadığı, geçmişte olmayan ancak değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte cep telefonu gibi iletişim araçlarının bayramlar için vazgeçilmez olduğu ve genellikle olumsuz etkilediği, eskiden olmayan ancak günümüzde bayramların çok fazla etkilediği tatil planı yapmanın arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Geçmişten günümüze bayramların değişip değişmediği bulgusuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde verilen cevapların hepsinde değiştiği vurgulanırken çoğunluğun görüşüne göre olumsuz anlamda değişmiştir. Burada öne çıkan sonuçlar ise değişim yaşanırken bayramların önemini yitirdiği ve günümüzde bireylerin planlarını tatile adapte ederek yaptığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Yine ziyaretlerin azaldığı ve sosyal medyanın da bu etkide payı olduğu görüşü belirtilmiştir.

Tüm bu görüşlerden hareketle bayramların değişim ve sürekliliği adına şu sonuçlar çıkarılabilir;

- Bayramlar değişime uğramıştır.
- Bayramların değişim yönü kültürel birliktelik ve bazı kültürel öğelerin sürekliliği itibariyle olumsuzdur.
- Bayramlarda ziyaretler, el öpme, birlikte olma, şeker toplama gibi kültürümüzün önemli öğeleri etkinliğini yitirmektedir.
- Bayram hazırlıkları, bayram öncesi temizlik, bayram için yemek ve tatlıları yapma geleneği hala etkin bir şekilde yaşatılmakta ve sürekliliği devam etmektedir.
- Değişen unsurlarla birlikte bayramlara yeni eklenen alışkanlıklar da olmuştur. Bu bağlamda tatile çıkma, bayramlarda sosyal medyayı bayram kutlamak ve uzaktaki yakınlarımızla görüşmek için kullanmak gibi öğeler bayram kültürümüze günümüzde dahil olan unsurlardır.

5.1.2. Ortaokul Öğrencilerinin Yaptıkları Sözlü Tarih Uygulamasına Ait Görüşlere İlişkin Sonuçlar

Bu başlık altında ulaşılan sonuçlar, birer sözlü tarih uygulayıcısı olan öğrencilerin bu uygulamaya dönük görüşlerinin incelenmesi ve yorumlanmasına yönelik sonuçlardır.

Öğrencilerin sözlü tarih uygulaması ile edindiği bilgilerle aile geçmişine ilişkin görüşleri incelendiğinde ailelerinde geçmişte yapılan uygulamaları, aile geçmişlerini, geçmişten günümüze değişimin en iyi yansıması olan farkları, bayram kutlamalarının nasıl olduğunu, birlikteliği, geçmişte daha mutlu, eğlenceli olduğunu öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca birinci kuşak olan anneanne/babaanne/dedelerinin yaşadıkları dönemde daha kalabalık bir aile yapısı olduğu çıkarımını yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin edindiği bilgiler ve görüşme sonuçları dikkate alınarak bayramları karşılaştırmaları ile eskiden var olan ziyaretlerin, şeker ve para toplama, el öpme ve birliktelik gibi kültürel öğelerin değerini kaybettiğini fark ettikleri, sonucuna ulaşılmıştır.

Yine öğrencilerin görüşlerine göre bayramları fırsat bilip tatile çıkmanın eskiden olmadığı ancak günümüzde arttığı, bunun da birliktelikleri ve ziyaretleri olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Birinci ve ikinci kuşağın da belirtmiş olduğu görüşlerden hareketle öğrenciler de bayram hazırlıklarının değişiminin fazla olmadığı fikrini belirtmişlerdir.

Edindikleri bilgiler ve fikirlerden hareketle gelecekteki bayramlara ilişkin öngörülerinin nasıl olduğuna öğrencilerin yanıtları incelenmiş ve sonuçlanmıştır. Bu sonuçlara göre gelecekteki bayramlarla ilgili olumlu yorum yapan bir öğrenci vardır. Diğer öğrenciler olumsuz fikir beyan etmekle birlikte, gelecekte görüşülmeyeceğini, teknolojik aletlerin bayram kutlamalarının yerini alacağını, bayramların unutulacağını ve kültürün yaşatılmayacağını düşünmektedirler. Buradan hareketle öğrencilerin bir kültürdeki değişimi yorumladıkları ve mantıklı bir öngöründe buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sözlü tarih yönteminin uygulayıcıları olan öğrencilerin bu uygulama sırasındaki duygularının nasıl olduğu sorusuna verilen yanıtlar incelenmiş ve öğrencileri heyecanlandıran, mutluluk veren, merak duygusunu geliştiren şaşkınlık ve duygusallık yaşatan bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğrencilerin öğrendiklerinden hareketle hüznü olduğu, umutsuzlandığı, telaşlandığı heveslendiği sonuçlarına varılmıştır. Öğrencilerin geçmişten günümüze bayramların değişimini fark ettikten sonra yaşadıkları duygu değişiminin en iyi şahidi sözlü tarih yöntemi olmuştur ve duygularını etkilemiştir.

Öğrencilerin uyguladıkları sözlü tarih yöntemine ilişkin genellikle olumlu bir tavır aldıkları, ailelerinin geçmişini öğrenirken geçmişte bayramların nasıl kutlandığına dair fikir sahibi oldukları, sözlü tarihin neşeli bir etkinlik olduğu ve bu özelliklerin onlar açısından olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz özellik olarak ise kayıt altına alırken yetişemediklerini ve ellerinin ağrıdığını belirtmişlerdir.

Sözlü tarihin öğrencilere kazandırdıkları incelendiğinde, öğrencilerin aile geçmişlerini öğrenmeleri ve bayram kutlamalarının geçmişten günümüze değişimini öğrenmeleri onlar için en önemli kazanımlardır. Ayrıca bazı öğrenciler azalan kültürel öğelerimizden olan ziyaretlerin artması gerektiği çıkarımında bulunmuştur ve bu bilginin kendileri için kazanım olduğunu vurgulamışlardır. Özetle;

- Geçmiş öğrenme konusunda sözlü tarihin iyi bir araç olduğu
- Değişim ve sürekliliği algılamada sözlü tarihin iyi bir yöntem olduğu
- Sözlü tarihin öğrencilerin öngörü becerilerine katkı yaptığı
- Sözlü tarihin öğrencilerin duygusal gelişimin olumlu katkı yaptığı

sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.1.3. Tartışma

Bu bölümde araştırma bulguları sonucunda elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Bu araştırmanın sonuçlarıyla, ilgili literatürde yapılmış olan araştırma sonuçlarının tutarlılığı ya da uyumsuzluğu ele alınacaktır.

5. sınıf öğrencilerinin sözlü tarih süreci sonrasında yaptıkları uygulamalar ile bayramlardaki ve kutlamalardaki benzerlik ve farklılıkları fark ettikleri, değişim ve sürekliliği algılama becerisi kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin birinci ve ikinci kuşaktaki ailesinin geçmişte yaptıklarını anladıkları ve bunları da yansıttıkları gözlemlenmiştir. Bu bakımdan Sarı (2007)'nin yaptığı araştırma ve İncegül (2010)'ün yaptığı araştırmadaki, ortaokul öğrencilerinin değişim ve sürekliliği algılama ve geçmişini anlama becerilerinin geliştiği verilerine ulaştıkları sonuçlar örtüşmektedir. Ayrıca öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih çalışması ile tarihsel kanıta ilişkin algılarında tarih yöntemi ve yapılandırmacı eğitim felsefesine uygun anlayışla yaparak ve yaşayarak öğrendikleri sonucuna ulaşılırken İncegül (2010)'ün ve Kaya (2013)'nin yaptığı çalışmalarda ortaokul öğrencilerinin küçük birer tarihçi olarak, yaparak yaşayarak geçmişini ve kültürünü öğrendikleri çalışma ile sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Diğer bir yandan Kaya (2013)'nin yaptığı araştırma sonunda öğrenci velileri, sözlü tarih çalışmasını beğendiklerini ve sözlü tarih yönteminin öğrencilere iletişim becerisi başta olmak üzere birçok beceriyi kazandırdığını belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırma sonucunda ise sonuçlar benzerlik göstermekle birlikte özellikle birinci kuşak olan anneanne/babaanne/dedelerin yapılan sözlü tarih çalışması sonucunda mutlu oldukları, öğrenciler ile sohbet etme imkânı buldukları, iletişim kurabildikleri ve öğrencilerin iletişim becerileri kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan sözlü tarih araştırmasında öğrencilerin bir fenomen (bayram) hakkında farkındalık düzeylerinin arttığı ve daha fazla ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sözlü tarih çalışması yaparken anlık olarak soru yöneltirken diyalogu devam ettirmek için yeni sorular sorabilmeleri gereken öğrencilerin soru sorabilme becerileri de gelişmiştir. Bu yönde bulgulara ulaşan Dilek (2016)'in yaptığı çalışma, öğrencilerin farkındalıklarının arttığı, tarihsel kaynaklarla çalışma, soru sorabilme ve hazırlayabilme becerilerinin geliştiğini belirttiği çalışmasıyla örtüşen bulgulara ulaşılmıştır.

Kabapınar ve İncegöl (2016)'ün yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla, öğrencilerin sözlü tarih sürecini uygulayabildiklerine ve keyif aldıklarına ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmada da öğrencilerin sözlü tarih araştırması esnasında uygulamayı yapamama konusunda sorun yaşamadıkları ve mutluluk, merak gibi olumlu duygular yaşadıkları görülmüştür. Yapılan araştırma bu yönüyle Kabapınar ve İncegöl (2016)'ün araştırmasıyla örtüşmektedir. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin eğlendikleri ve çalışmaya dair sorun görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar Dere (2017) tarafından yapılan çalışma ve Dere ve Alkaya (2017) tarafından yapılan çalışmaların öğrencilerin keyif aldıkları sonucuyla örtüşmektedir. Ancak yapılan çalışmada öğrenciler yazmakta zorlandıkları, yetişemedikleri gibi sorunları belirtirken Dere'nin araştırmasında sürenin daha kısa olması gerektiğini savunmaları, farklılaşan bir sonuçtur. İletişim becerisi, tarihsel düşünme becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisini geliştirmesi ulaşılan ortak sonuçlardan sözlü tarihin etkili bir yöntem olduğu sonucu da örtüşen sonuçlardandır. Öğrencilerin bayramlara dair geçmişte yaşananları öğrenirken yaptıkları sözlü tarih çalışmasında geçmişe dair çıkarımlarda bulunabilmişlerdir. Geçmişte teknolojik aletlerin olmaması ve günümüzde bunların kullanımının artması ile alakalı çıkarımlarda bulunmaları da kıyaslama becerisinin göstergesidir. Yine bu görüşmelerde öğrencilerin anneanne/babaanne/dedeleriyle yaptıkları görüşmelerin sonucunda büyüklerin rehabilite olması, torunlarıyla sohbet ortamı oluşturması, iki kuşağın da empati kurabilmesi varılan sonuçlardandır. Bu konuyla alakalı Kabapınar ve Sağlamgöncü (2017)'nin yaptığı çalışmada öğrenciler geçmiş dönemdeki yaşantılara dair çıkarımda bulunmuşlar; geçmiş dönemle günümüz arasında kıyaslama yapabilişler, büyükleriyle yaptıkları görüşmelerde büyüklerinin yaşadıklarını kavrayıp empati kurabilişlerdir. Bu bağlamda araştırma sonuçları da örtüşmektedir.

Beldağ ve Balcı (2017)'nin yaptığı çalışmada öğretmenler, sözlü tarih yönteminin öğrenciye bilgi, değer ve beceri kazandırmada faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bu bağlamda incelendiğinde öğrencilerin değişim ve sürekliliği kavrama becerisinin geliştiği sonucu ile öğretmen adaylarının belirttiği sonuçlarla örtüşmektedir. Fidan (2017)'in yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin dersin işlenmesinde sözlü tarih yönteminden yararlandıkları fakat kaynak kişinin bulunamaması; aile ve öğrencinin görevi önemsememesi, öğrencilerin anlatılanları anlamaması; sonuca ulaşamaması, konu ile görüşülen kişi arasında uyum olmaması; görüşme için uygun ortam bulunamaması, zamanın sınırlı olması; kaynağın sınıf ortamına getirilememesi, konuların sınırlı olması ve

maddi zorluklar gibi sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Yapılan bu araştırmada öğrencilerin ve ailenin görevleri benimsenmemesi gibi, öğrencilerin anlamaması gibi, uyumsuzluk gibi maddi zorluklar gibi sorunlarla karşı karşıya kalınmamıştır ve çalışmanın sonuçları örtüşmemektedir. Araştırmanın yapıldığı okul düzeyinin ortaokul olması ve yapılan çalışmanın ders dışında ve dersi destekleyici bir şekilde yapılmasının bu farklılıkları oluşturmada etken olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmadan hareketle öğrencilerin yazmakta, yetiştirmekte bazı zorluklar yaşadıklarına ulaşılmıştır ve bu sonuçlar Dünder (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının sözlü tarih uygulaması sırasında öğrencilerin çeşitli zorluklarla karşılaşacaklarını düşündükleri bulgusuyla örtüşmektedir. Dere ve Kızılay (2017)'in yaptığı araştırma ve Öz (2018)'ün yapmış olduğu çalışmada elde edilen sonuçlarla, yapılan bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin yöntemi kullanmaktan hoşlandıkları, ailelerini daha yakından tanıdığı, karşılaştırma yaptıkları ve değişim ve sürekliliği algıladıkları iki araştırmada da ortak olarak görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sözlü tarih kullanılmasının öğrenciye olumlu yönde katkılarının olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ki öğrencilerin yapılan sözlü tarih uygulamasından hoşlandıklarını, kendi ailelerini tanımada katkısının olduğunu belirttikleri sonucu bu araştırmaların sonuçları açısından ortaktır. Öğrencilerin bir fenomen olan bayramlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlayan bu araştırmanın sonuçları ile Dere ve Emeksever (2018)'in yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu bağlamda sözlü tarih uygulaması ile öğrencilerin yakın çevresindeki somut olmayan kültürel miras öğelerini tanıdıklarını ortak sonucuna ulaşılırken değişim ve sürekliliği algılayabilmişlerdir. Ayrıca kaynak kişiler, çalışmanın iki kuşağı bir araya getirdiğine ve kültürün tanınmasına ve aktarılmasına yardımcı olduğuna dikkat çekilen araştırmanın sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları örtüşmektedir. Öyle ki, kuşakları bir araya getirme, kültür aktarımı da iki araştırmada da sağlanmıştır. Öğrencilerin bu çalışma sonucunda aile içinde bireylere sorular sorarak özgüven kazandıkları, görüşmeler yaparken tarihsel bir araştırmacı oldukları belirlenirken, Dere ve Dinç (2018)'in yapmış olduğu çalışmada da öğrencilerin iletişim becerileri gelişmiş, bunun yanında tarihsel araştırma yöntemini kullanma, görüşme yapma, yerel tarihi kavrama ve özgüven kazanma gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu iki araştırmada da bu bakımdan benzer sonuçlara erişilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları araştırma ile küçük birer sözlü tarih araştırmacısı olmuş, bu vesileyle bilimsel araştırma tecrübesi edinmişlerdir. Bu sonuçla Kabapınar (2018)'in yaptığı çalışma ve Şahin (2018)'in hazırladığı çalışmayla

öğrencilerin gerekli rehberlik yapıldığında ve imkanlar sunulduğunda geçmişe ışık tutan birer tarihçi oldukları sonucu benzerlik göstermektedir. Karadeniz (2019)'in yaptığı araştırma sonucunda sözlü tarih yöntemi uygulandığı takdirde öğrencilerin kültürümüzdeki değişim ve sürekliliği belli bir kronoloji içerisinde ve neden sonuç ilişkisi bağlamında açıkladıkları, değişim ve sürekliliği 60 yaş üzerinde yaptıkları sözlü tarih görüşmeleri ile daha fazla fark ettikleri görülmüştür. Bu durumda sözlü tarih çalışmalarında yaş farkının fazla olmasının değişim ve sürekliliği algılamada o denli etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle çapılan bu çalışmada da öğrencilerin yaptıkları görüşmelerde birinci kuşağın (anneanne/babaanne/dede) daha çarpıcı ifadeler kullandıkları, öğrencilerin bilmedikleri çok fazla bilgi verdikleri görüşmüş ve öğrencilerin değişim ve süreklilik konusunda farkındalıklarına daha fazla katkı yapmıştır. Bu haliyle çalışmaların sonuçlarının benzerliği görülmektedir.

Dere (2019) ve Kaplan (2005)'in yapmış oldukları çalışmada tarihsel düşünme becerilerini geliştirdiğini ve toplumla anlamlı bir bağlantı kurulmasını sağladığını belirtmiştir. Toplumsal olarak birlikteliğimizin ve değişimin en iyi yansımalarından olan bayramların kuşaklara göre değişiminin incelendiği bu araştırmanın da sonuçlarına bakılacak olursa öğrencilerin becerilerinin geliştiği ve toplumla bağlantı kurabildikleri sonucu çıkmaktadır ve sonuçların örtüştüğü görülmektedir. Yapılan çalışmadan hareketle bayramların ve bayramlar üzerinden aile yapısının değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Varılan bu sonuç Karataş (2001)'in yaptığı araştırma sonuçları ile uyum göstermektedir. Ülkemizde meydana gelen ekonomik yapıdaki değişiklikler, koşut olarak aile yapısında da Avrupa tarzı çekirdek aile yapısına doğru yönelimi ortaya koymuştur. Yücel (2015)'in çalışmasında belirttiği gibi denetimsiz kültür değişimleri, çoğunlukla farkında olmadan değişmekte; bilgi ve bilinçle yönlendirilmemesi halinde kültürel yozlaşma ortaya çıkmaktadır ve Türk kültüründe de bu tür değişikliklere rastlanmakta, toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi bayramlar ve aile yapısının da bu anlamda değiştiği görülmektedir. Kültürün değişimi ve olumsuz etkilenmesi bağlamında bu çalışmalar örtüşmekte ve ortak sonuca varmaktadır. Yetişilen aile ortamı düşünüldüğü takdirde sanayileşen ve şehirleşen Türkiye'de aile yapısının çekirdek aileye doğru gidişi yapılan araştırmalarda göz önüne serilmektedir (Ünal, 2013) bu açıdan bakıldığında yapılan çalışmada aile kurumunun değişimi çekirdek aileye doğru gitmektedir ve sonuçlar örtüşmektedir.

5.2. Öneriler

Yapılan bu çalışma ile araştırmacılara, uygulayıcılara ve program hazırlayıcılara şu önerilerde bulunulabilir;

- Sözlü tarih yöntemi, öncesi, uygulaması ve analizi ile birlikte zaman alan bir etkinliktir. Bu süreçler ve alacağı zaman düşünöldüğünde sözlü tarih uygulamalarının önerildiğı dersler, kazanımlar ve öğrenme alanları/üniteler için ayrılan ders işleme süresinin artırılması önerilmektedir.
- Bu çalışma bayramlar özelinde bir inceleme alanı belirlemiş ve bu alanda yoğunlaşmış bir çalışmadır. Bayram kültürü toplumdan topluma, yöreden yöreye, şehirden şehre farklılık gösterebilir. Bu sebeple farklı bir okulda bu çalışmanın uygulanabilmesi mümkündür.
- Çalışma için tercih edilen bayram fenomeninin literatürde görece az yer alması sebebiyle kültürün bu unsurunun ders ve inceleme alanı olarak araştırmalarda yeterli seviyede bulunmadığı düşünölmektedir. Bu sebeple bayramların eğitim çalışmalarında daha fazla incelenmesi önerilmektedir.
- Yine yapılan araştırmanın dini bayramlar özelinde ve üç kuşanın anılarını inceleyerek yapıldığı düşünölrse, milli bayramların kültürel değışiminin, kuşaklara göre değışiminin incelenmesi önerilebilir.
- Birinci, ikinci ve üçüncü kuşanın bayramlarda birbirleriyle ve akrabalarıyla geçirdikleri zamanın azaldığı ve birlikte olunduğı zamanlarda da teknolojik aletlerle vakit geçirildiğı sonucu düşünöldüğünde bu durumun derslerde işlenmesi, konu olarak da kitaplarda daha fazla yer bulması önerilmektedir.
- Çalışmada seçilen bayram ögesi (fenomeni) dışında farklı bir kültürel unsur seçilebilir, derinlemesine araştırılabilir ve bu sonuçlar ile öğrencilerin kazanabileceğı beceriler değılendirilebilir. Bununla birlikte de araştırmaların karşılaştırılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, B. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde görsel materyallerin kullanımı. Safran, M, (Ed.) *Sosyal Bilgiler* (ss.284-316). Ankara: Pegem Akademi.
- Akbaba, B., Kılcan, B. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları. *İlköğretim Online*. 13(3).
- Akçalı, Avcı. A. (2007). *Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 211463).
- Aktın, K., Tekir, H. S., (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih yapmakla ilgili deneyimleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2).
- Alchediac, P. (2001). *Secondary Social Studies Students' Engagement With Historical Thinking and Historical Empathy as They Use Oral History Interviews*. (Doctoral Thesis). E-Library veri tabanından erişildi. (e-library ID: 5354188)
- Avcı, C., Öner, G., (2015). Tarihi mekânlar ile sosyal bilgiler öğretimi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(I), ss.108-133, Bolu.
- Aykaç, N., Başar, E. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim programının değerlendirilmesi*. Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde (s. 343–361). Ankara: Sim Matbaası.
- Ata, B. (2002). Tarih derslerinde dokümanlarla öğretim yaklaşımı, *Türk Yurdu Dergisi*, Sayı 175.
- Beldağ, A., Balcı, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih yönteminin kullanımı: nitel bir çalışma, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl:5, Sayı:9 Ekim 2017, ss. 176-189.
- Berkant, H. G., Eren, İ., (2013) İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science*, Volume 6, Issue 3, p. 1021-1041.

- Caunce, S. (2001). *Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi* (Çev. Bilmez. B. C., Yalçınkaya, A.). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Caunce, S. (2011), *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*. (Çev. Bilmez B., Can, Yalçınkaya, A.) İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çelik, H. (2018). Prospective Social Studies Teachers' Evaluations of Their Own Oral History Experiences Related to Turkey's Recent History. *Journal of Education and Training Studies*, (10),123-132., Doi: 10.11114/jets.v6i10.3457.
- Crocco, M. S. (1998). Putting the actors back on stage: oral history in the secondary school classroom. *The Social Studies*, 89(1), 19-24.
- Çulha, B. (2006). Tarihsel mekânlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimine yönelik öğrenci görüşleri, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 189836).
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin İzleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Demircioğlu, İsmail Hakkı. (2005). Sekizinci sınıf öğrencilerinin tarih öğretiminde kullanılan zaman ve kronolojiyle ilgili bazı kavramları anlama düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 19, ss.155- 163.
- Dere, İ. (2019). Viewpoints of social studies teachers about oral history method. *Review of International Geographical Education Online (RIGEO)*, 9(1), 171-192.
- Dere, İ. (2018). Sosyal bilgiler lisans eğitiminde sözlü tarih: örnek bir uygulama. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(3), 249-268.
- Dere, İ. (2017). *Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 459564).
- Dere, İ., Kızılay, N. (2017). Aile tarihinin araştırılmasında sözlü tarihin kullanımı: ilkokul öğrencilerinin tecrübeleri. *Turkish History Education Journal*, 6(2), 294-323.
- Dere, İ., Dinç, E. (2018). Yapılandırmacı bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarihin sosyal bilgiler derslerine entegrasyonu. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 115-127.
- Dere, İ., Alkaya, S. (2017). Sosyal bilgiler derslerinde tıp tarihi konularının sözlü tarihle öğretimi. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(6), 504-522.

- Dere, İ., Dinç, E. (2017). Sosyal bilgiler derslerinden kalanlar: 1960'dan günümüze kadar sosyal bilgiler dersini alanların hatıraları. *Diyalektolog*, (16), 21-39.
- Dere, İ., Emeksever, A. (2018), Hayat bilgisi derslerinde sözlü tarihle kültürel mirasın öğretimi, *Gelecek Vizyonlar Dergisi (Fvj: Future Visions Journal)* 2(4): 2018, 40-47.
- Dilek, G. (2016). A study of oral and local history on sportswomen with 5th grade students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 63, 89-114.
- Doğan, N. (2008). *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Tarihsel Kanıt Kullanımının Etkililiği*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 219955).
- Doğanay, A. (2004). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. C Öztürk & D. Dilek (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 16-44), Dördüncü Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dutt-Doner, K. M.; Allen, S.; Campanaro, K. Understanding the impact of using oral histories in the classroom. *Social Studies*. Nov/Dec2016, Vol. 107 Issue 6, p257-265. 9p. DOI: 10.1080/00377996.2016.1221792.
- Dündar, Ş. (2017). Preservice elementary school teachers' opinions related to oral history as a teaching method in social studies. *İlköğretim Online*, 16(4).
- Fidan, N. K. (2017). Opinions of the classroom teachers about oral history method in social studies courses. *Kastamonu Education Journal*, 25(1).
- Gökkaya, A. K. ve Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), ss.483-506.
- Güçlü, M. (2013). Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Uygulaması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Kış 2013, 11(1), Ss.100-113.
- Huijgen, T., Holthuis, P. (2016). Dutch voices: Exploring the Role of Oral history in Dutch Secondary History Teaching. *Oral History Education. Dialogue with the Past*, 1, 43-58.
- İncegül, S. (2010), *Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 320397).

- Kabapınar, Y., (2018). Gençler Üsküdar'ın tarihini yazıyor, belgeselini çekiyor: Tüm süreçleriyle bir yerel ve sözlü tarih projesi. *Turkish History Education Journal*, 7(2), 532-554.
- Kabapınar, Y., Sağlamgöncü, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde eşya tarihini araştırmak: eşyanın da tarihi mi olurmuş!. *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 1- 21.
- Kabapınar, Y., & İncegöl S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncuğa bakmak: bir sözlü tarih çalışması. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 74-96.
- Kaplan, E. (2005). *İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Düşünme Becerilerinin Sözlü Tarih Çalışmalarıyla Geliştirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 159235).
- Karadeniz, H. (2019). *Beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliğe ilişkin değerlendirmeleri*. (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 535683).
- Karataş, K. (2001). Toplumsal değişim ve aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.
- Kaya, M. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: Amaç, içerik, uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 349993).
- Keçe, M. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel okuryazarlık durumlarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 235512).
- Keçe, M. & Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilim disiplinlerine ve disiplinler arası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), ss.110-139, Van.
- Klages, C. L. (1999). *Personal Narrative and Oral History in The High School Classroom: A Qualitative Study*. (Doctoral Thesis). E-Library veri tabanından erişildi. (e-library ID: 5269634)
- Metin, C. (2002). Sözlü tarih ve Türkiye'deki gelişimi. *Türk Kültürü*, Sayı 469, ss.288-298.
- Metin, B., Oran M. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri Uşak ili örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,7(1), 204-216, Uşak.

- Özer, E. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 321230).
- Safran, M., Şimşek, A. (2006). “İlköğretim öğrencilerinde tarihsel zaman kavramının gelişimi”. *İlköğretim Online*, 5(2), ss.87-97.
- Sarı, İ. (2007), *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 207141).
- Sayımlı, S. (2017). *İlkokul Öğrencilerinin Sözlü Tarihe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 483072).
- Sezgin Memnun, D., (2013). Türkiye’deki cumhuriyet dönemi ilköğretim matematik programlarına genel bir bakış, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 13, Sayı 25, ss. 71 – 91.
- Suh, Y., Butler, B., Yaco, S. (2015). Integrating oral history into a social studies course: lessons learned. *Museumedu 2* / November 2015, pp. 101-108.
- Şimşek, A. (2006). *İlköğretim öğrencilerinde tarihsel zaman kavramının gelişimi ve öğretimi*. (Doktora Tezi), YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 171368).
- Topkaya, Y., (2016), Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer aktarım yaklaşımları hakkındaki görüşlerine ait nitel bir çalışma, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 17(1), ss.637-652.
- Onarlı, İ. (2003). Nevruz Bayramı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (25).
- Öz, M. (2018). *8. sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında sözlü tarih metodunun kullanımına yönelik öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 515385).
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. *Ankara: Pegem Akademi*.

- Polat, U, (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih çalışmasına bir örnek: Tokat merkez mahalle isimleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 498071).
- Saban, A., Ersoy, A. (2016). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sağlam, H. İ., & Sayımlı, S. (2018) İlkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(219), 89-104.
- Şahin, S. (2018). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih uygulamalarının etkililiği ve önemi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 542085).
- Şen, M. E., Ertan, M. H., İsen Z. (2012). Batman Fakira köyünde bayram geleneği (ezidi pirlерinin yaşadığı köyde yezdan bayramı kutlaması). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 781-793.
- Tural, A. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 1409-1419.
- Türksoy, E., & Karaer, N. (2018) Sosyal bilgiler Atatürkçülük konuları bağlamında yurttaşlık bilincine yönelik sözlü tarih çalışması: Bulgaristan göçmenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 1991-2000.
- Türkyılmaz, D. (2013). Eğlencenin Tadı: Türk ve Macar Kültürlerinde Bayram ve Festival Yemekleri. *Tartalomjegyzék*, 31.
- Ünal, V. (2013). Geleneksel Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din, *Journal of International Social Research*, 6(26).
- Yıldız, C., Çekmez, E., Bütüner, S. Ö. (2012). Fenomenografik Araştırma Yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 77-102.
- Yücel, F. (2015). Kültürel yozlaşma bağlamında okul öncesi-ilkokul öğrencilerinin masal ve çizgi filmle ilgili algıları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 119-135.
- URL 1: Sosyal bilgiler öğretim programı (2018) 04.07.2019 tarihinde erişilmiştir. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686SOSYAL%20BİLGİLER%20ÖĞRETİM%20PROGRAMI%20.pdf>

EKLER

Ek 1. Birinci/İkinci Kuşak/Öğrenci Görüşme Formu

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler dersi kapsamında “**Kültür ve Miras öğrenme alanı/ Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze**” konularını içermektedir. Öğrencilerin aile kültürü hakkında bilgi sahibi olması, kültürel özelliklerinin farkına varması amaçlanmaktadır. Geçmişten günümüze kültürel özelliklerimizin değişim ve sürekliliği hakkında farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır.

-Her soru için verilen boşluklara kısa notlar alınız.

-Görüşmeyi yaparken en az bir kayıt aleti (ses kayıt cihazı, video kamera vb.) kullanınız.

Emrah CABUL

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BAYRAMLAR

- **Nasıl bir aile ortamında yetiştiniz.**
- **Bayramlar sizin için ne ifade ediyor/ne anlama geliyor? (Geçmişte ve günümüzde)**
- **Bayram için evde yapılan hazırlıklar nelerdir? Çocuk olarak bu hazırlıklarda göreviniz nelerdi?**
- **Bayram yemekleri, bayram ziyaretleri, bayram hediyeleri nasıldı?**
- **Çocukluğunuzdaki bayramlardan hiç unutamadığınız bir anınızı anlatır mısınız?**
- **Bayramları komşularla nasıl kutladınız? Akrabalarınızla nasıl kutladınız? Şimdi nasıl kutluyorsunuz karşılaştırır mısınız**
- **Sizce geçmişten günümüze bayramlarla ilgili neler değişti? Olumlu ve/veya olumsuz yönleri**

SEVGİLİ ÖĞRENCİ (Görüşme bittikten sonra kendiniz cevaplayınız)

-Sözlü tarih çalışmasından Aileniz hakkında hangi yeni bilgileri öğrendiniz?

Görüşme yaparken hangi duyguları yaşadınız?

- Sözlü tarih görüşmesinden geçmişteki bayramlarla ilgili neler öğrendiniz?

Geçmişteki bayramları şimdiki bayramlarla karşılaştırır mısınız? Neler değişmiş neler aynı kalmış?

-Yaptığımız sözlü tarih uygulaması hakkındaki düşünceleriniz nedir?

Olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Zorlukları nelerdir ve size neler kazandırdı?

Ek 2. Öğrenci Görüşme Formu

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler dersi kapsamında “**Kültür ve Miras öğrenme alanı/ Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze**” konularını içermektedir. Öğrencilerin aile kültürü hakkında bilgi sahibi olması, kültürel özelliklerinin farkına varması amaçlanmaktadır. Geçmişten günümüze kültürel özelliklerimizin değişim ve sürekliliği hakkında farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. Daha önce yapılan sözlü tarih uygulamasının siz öğrenciler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Emrah CABUL

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

SEVGİLİ ÖĞRENCİ (2)

-Bayramlarla ilgili ailenizin geçmişi hakkında neler öğrendiniz?

Görüşme yaparken hangi duyguları yaşadınız?

Bu görüşmenin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Zorlukları nelerdir?

Geçmişteki bayramları şimdiki bayramlarla karşılaştırır mısınız? Neler değişmiş neler aynı kalmış?

Gelecekte bayramlar sizce nasıl olacak?

-Yaptığımız sözlü tarih uygulaması hakkındaki düşünceleriniz nedir? Size neler kazandırdı?

Ek 3 Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.14348148
Konu : Anket Araştırma İzni

01.08.2019

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE

- İlgi: a) 28.06.2019 tarihli ve 8514 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 29.07.2019 tarih ve 14177088 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri yüksek lisans öğrencisi Emrah CABUL'un "**Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sözlü Tarih Deneyimleri: Geçmişten Günümüze Bayramlar**" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Timur TUĞRAL
Müdür a.
Şube Müdürü

- EK:
1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 214a-0edd-33eb-bb4a-f32c kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.14177088

29/07/2019

Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi.

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Sakarya Üniversitesinin 28.06.2019 tarihli ve 8514 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.07.2019 tarihli tutanağı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri yüksek lisans öğrencisi Emrah CABUL'un "**Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sözlü Tarih Deneyimleri: Geçmişten Günümüze Bayramlar**" konulu tezine dair araştırma çalışmasını ilimiz Bayrampaşa ilçesinde bulunan Mehmet Akif İnan Ortaokulunda; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.**

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1- Genelge.
- 2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
29/07/2019

Levent KILIÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKI
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4474-24fa-3bbf-901d-3384 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Emrah CABUL, 1991 yılında Malatya'nın Arguvan ilçesinde doğdu. İlköğretimini Bahçelievler Zaferler İlköğretim Okulunda tamamladı. 2009 yılında Bahçelievler Necip Fazıl Kısakürek Lisesinden mezun oldu ve Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde üniversite eğitimine başladı. 2014 yılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Şanlıurfa Viranşehir Şair Nabi Ortaokulunda öğretmenliğe başladı. 2017 yılında İstanbul Bayrampaşa Mehmet Akif İnan Ortaokulu'na tayin istedi ve buradaki sosyal bilgiler öğretmenliği görevine halen devam etmektedir. 2015 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında başladığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

E-posta: e.cabul@gmail.com